

Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XXXVI

ВЕРЕСЕНЬ — 1985 — SEPTEMBER

№ 427

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

NOWI DNI

P.O. Box 130
ETOBICOKE, ONT., CANADA
M9C 4V2

Tel.: (416) 621-2605

Editor-in-Chief: M. Dalney

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: Can. dol. 18.00 кан. дол.
U.S.A.: U.S. dol. 18.00 амер. дол.

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Can. dol. 21.00 кан. дол.
AVIO — Can. dol. 30.00 кан. дол.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. T. Myronenko, P. O. Box 302
Parramatta, N. S. W. 2150 Australia
Mr. Z. Steciuk, 10 Bates Court
Jacana 3047, Vic. Australia
Mr. A. Komar, 62 Cullford Ave.,
Klemzig 5087, S.A. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Філадельфія і околиці:

Mr. S. Jewsevsykyj, 420 Woodhaven Place,
Philadelphia, Pa. 19116, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connell Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

CANADA — КАНАДА:

Тандер Бей:

Mr. P. Swyrydenko, 133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont. P7C 2G4

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор
Редколегія: Тоня Горохович, Василь І. Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал, Карпо Рогов-
ський.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Редакція — В 40-ВУ РІЧНИЦЮ ВЕЛИКОЇ ДРАМИ НАД ДРАВОЮ	1
Валентина Юрченко — ПАСТКА	2
Василь Сокол — ЧЕРЕЗ ГОРИ І ДОЛИНИ, ОКЕАНИ І МОРЯ...	3
Ф. Онуфрійчук — ОЛЕКСІ ГАЙ-ГОЛОВКОВІ 75 РОКІВ	6
Олекса Гай-Головко — З НОВИХ ЛІРИЧНИХ ПОЕЗІЙ	8
Докія Гуменна і О. П. Крилова — РОДИННЕ КОЛО ГЕЛІЯ СНЕГІРЬОВА	9
Григорій Костюк — ПРО ДВОХ, ЩО ВІДІЙШЛИ...	12
Петро Росенко — МИКОЛА КОСТОМАРОВ	14
Павло Кравчук — МОЗОК І СЕРЦЕ	16
Мар'ян Дальний — ІРИНЕЙ ЖУК — ДОКТОР МУЗИКИ	17
"Ми і світ" — ВАСИЛЬ КУРИЛИК	18
А. Глинин — КГБ В ОЦІНЦІ ДЖ. БАРРОНА	19
Мар'ян Дальний — КНИЖКА ВАРТІСНИХ МАТЕРІАЛІВ...	21
Дмитро Чуб — ВОСЬМА КНИЖКА ІВАНА БОДНАРЧУКА	22
Ярослав Назиревич — У ПОШАНУ ТИСЯ- ЧОЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ...	23
Ігор Кошман — КАТЕБИСТИ ПРОНИКАЮТЬ В АМЕРИКАНСЬКЕ ПРАВОСУДДЯ	24
Око — В. БЕНДЕР ВІДВІДАВ ПІВНІЧНУ АМЕРИКУ	25
"Смолоснип" — МАРТИРОЛОГІЯ УКРАЇН- СЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ	26
Євген Гаран — МАГНЕТНА СТІНА (гумореска)	27
Ол. Зозуля — ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ (оповідь)	28
О. Ромас, Ф. Миколаєнко, Т. Г. Литвяк, Павло Лопата, Тетяна Романишин і інші — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	30

На першій сторінці обкладинки: Наші віртуози
Люба Жук і Іриней Жук.

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не
конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція
не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти і скорочувати на-
діслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

В СОРОКОВУ РІЧНИЦЮ
ВЕЛИКОЇ ДРАМИ НАД ДРАВОЮ

Першого червня ц. р. минуло сорок років, як у таборі Піггець, близько австрійського міста Лієнц, розігралася над річкою Дравою неймовірно жорстока драма. Там було передано катом Сталіна 17 тисяч козаків разом з їх цивільними родинами — жінками й дітьми.

27-го травня до козачого стану прибув англійський майор Дейвіс і наказав, щоб 28-го на першу годину дня зібралися всі офіцери, які мають виїхати до командувача англійськими військами генерала армії Александера на конференцію.

На першу годину дня всі офіцери були готові і повантажилися на тягарові англійські авта. Транспорт з офіцерами в супроводі англійських вояків з автоматами і танкетками рушив. Так вони доїхали до австрійського міста Шпиталь (69 км. від Лієнцу), а там їх загнали в бараки, оточили сильною охороною і вечором оголосили, що всі вони завтра поїдуть на "родіну".

Через два дні, тобто 30-го травня, до табору Піггець прибула автомашина в супроводі двох танкеток і через радіо оголосили, що завтра мають всі виїхати на "родіну". Табір оголосив голодівку на знак протесту, вивісивши чорні прапори.

Першого червня вранці цілий табір вийшов на площу на Богослуження. Люди стояли на колінах і благально молилися, але о годині 7-ій ранку на площу, де молилися, в'їхало кілька десятків вантажних авт на чолі з майором Дейвісом. Постояли десь півгодини, подивились і від'їхали. Але за кілька хвилин прибуло дві чоти англійських вояків з автоматами, кулеметами і грубими дерев'яними палицями. Вони з усіх боків накиннулися на беззахисних людей. Престіл перекинули, ікони і всю церковну утвар повалили на землю. Вояки своїми палицями оглушали чоловіків, жінок і дітей, а потім кидали їх, як дрова, в автомашини.

Молоді козаки створили перстень, взявшись за руки, щоб захищати своїх рідних. Люди прорвали перстень і вояків, що їх оточили, та кинулися через місток, що перетинав бурхливу Драву. Уті-

качі кинулися в напрямок лісу, але тут їх зупинили англійські автоматники. Сотні беззахисних жертв кидалися в бурхливі хвилі Драви і тут же зникали.

На мить англійські вояки зупинили стрілянину по людях. А лівим берегом Драви летіла танкова колона назустріч утікачам. На одному костелі в Лієнці піднявся чорний прапор і прозвучав дзвін і ніби на заклик цього дзвону залунали тривожні удари дзвонів усіх костелів міста.

Юрба утікачів зупинилася в полі, всі спустились на коліна і почали співати: "Христос Воскрес із мертвих!" Тяжко описати цю трагічну годину. Оточена англійськими танками п'ятнадцятитисячна маса стоїть на колінах і співає: "Христос Воскрес!" На момент стрілянина замовкла, але по кількох хвилинах вояки знову лупили палицями й цівками автоматів беззахисних людей.

На другий день австрійці виловили у Драві шістсот трупів жінок і дітей.

Така неймовірно жорстока драма розігралася над Дравою першого червня 1945-го року. На жаль, про цю драму наша українська преса ніколи не згадує, а там же жертвами були головним чином нащадки наших запорізьких козаків.

(За "Українським життям")

ДОРОГІ ЧИТАЧІ

ЛИСТУВАННЯ ШЛІТЬ ТІЛЬКИ НА АДРЕСУ "НОВИХ ДНІВ" ПОДАНУ НА ДРУГІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ.

ІНШІ АДРЕСИ — НЕДІЙСНІ!

ПАСТКА

(Трагедія в таборі Фленсбург-Вайхе)

Фленсбург-Вайхе, розташований у провінції Шлезвіг-Гольштайн, Німеччина, близько данського кордону. Понад 150 осіб — чоловіків було забрано тоді й вивезено у семи вантажних автах до Любеку. В числі жертв "ялтинської пастки" був і чоловік авторки. Більшість забраних було західних українців, але кагебісти документів не перевіряли, хапали всіх підряд.

Минає сорок літ, а в пам'яті нестерто
Фатальний день стоїть, як обрис у вікні...
Тоді було ген-ген вже по війні, —
Полями плив гарячий серпень,

А ми, кочовники голодні і бездомні,
Шукали долі, хліба і людей,
Нас мали за "небажаних гостей"
На чужині, у дні ті вікопомні.

Боялись люди ялтинської пастки —
Вона чигала на таких, як ми, —
Спасались, як од пошести чуми,
Від людоловної, зловісної напасти.

Раділи "остовці" свободі довожданій,
Снували мрії, про далекий дім,
А доля їм, у зашморгу лихим,
Вже пастку готувала невблаганну.

І сталося... Наскочила навала,
Хапали, цупили із зброею в руках,
Червона татарва, з ненавистю в очах,
В ясир московський забирала.

А пашпорти і довідки — неначе для наруги,
Для нелюдів закон — порожній звук,
З цупких, кривавих кагебівських рук
Не випустять ненависні катюги.

Довкола плач, і крики, і погрози,
Оточених ведуть "на рідину" в полон,
Лунають постріли, і лайка, і прокльон,
І падають два трупи на дорозі...

Спустошено, залишено руїни,
Тікав, хто міг, урозтіч від біди,
Доценту знищено і людські всі сліди,
Розлучено, надцерблено родини...

Вже сорок літ! А й досі подих смерти
Осугою у пам'яті осів, —
Даремно, хоч би як хотів, —
Його із пам'яті не стерти.
Тоді полями плив палючий серпень...

Канадські українці та інші етнічні групи стали предметом зорганізованих наклепів, що обезчещують добре ім'я української спільноти. Поширюються неосновані закиди й посуджування всіх українців за участь в коляборантстві з нацистами під час Другої світової війни, закидаючи українцям кримінальні вчинки та брутальну поведінку.

У зв'язку із тими атаками і закидами, які в більшості є базовані на советських документах, напасники вимагають, щоб канадський уряд схвалив закон, на основі якого канадські громадяни могли б бути депортовані до ССРСР або інших ворожонаставлених до них країн.

Всі ці закиди і оскарження ми, канадські українці, не можемо поминути мовчанкою.

В історії українців Канади настав критичний час! Тому Комітет Українців Канади покликав окрему Комісію Захисту Громадянських Прав Українців у Канаді, яку очолює адвокат Іван Григорович. Ця Комісія є відповідальна й зобов'язана прослідити всі закиди й посуджування. Комісія покличе знавців справи й перед урядовою Комісією Дешена боронитиме канадських українців. Комісія зобов'язана опертися всім намаганням зміни нашого закону, що дозволяв би послуговуватися т. зв. документами присланими із ССРСР та іншими комуністичними державами проти будь кого із оскаржених.

Для належної оборони нашого українського доброго імені, яким ми українці у Канаді втішаємося і гордимось оце вже близько сто років, потрібний МІЛЬЙОНОВИЙ ФОНД.

Тому кожний українець, якому дорогі воля і честь, повинен почуватися до відповідальності й обов'язку зложити належну пожертву на цю справу.

Час діяти тепер! Багато ідейних українців вже дарують свій час і працю. В цій виїмковій ситуації, на фронті ОБОРОНИ, не повинно бракувати ні одного українця. Даймо гідну відсіч напасникам спільною, зорганізованою обороною. Кожний може і мусить в цій акції допомогти. Ваші пожертви, цим разом особливо щедрі, приймають:

ЦЕНТРАЛЯ И ВІДДІЛИ КУК
БЮРО КОМІСІЇ ЗАХИСТУ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ В ТОРОНТІ

Civil Liberties Commission, 2445-A Bloor St. W.,
Toronto, Ont., M6S 1P7. Tel 762-7888

КРЕДИТОВІ СПІЛКИ, ПООДИНОКІ ЦЕРКОВНІ ТА СВІТСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ і ПООДИНОКІ ЗБІРЩИКИ

На всі пожертви будуть видані поквитування для звільнення від доходного податку.

ЧЕРЕЗ ГОРИ І ДОЛИНИ, ОКЕАНИ

В дитячі роки я багато мандрував по всьому світу. Ні пашпорти, ні візи мені не були потрібні. Навіть без грошей міг літати куди забажається.

Два способи мав для таких мандрівок. Один з них — географічні мапи та глобус. Всі континенти і країни вміщалися в одному атласі. Першою відкривалася переді мною Європа. Далі я вирушав до Африки, а через Азію до Америки та Австралії. Напам'ять знав назви далеких і найменших країн, океанів і морів, малих та великих річок і гір. А, крутнувши глобус, вмиг облітав увесь світ.

Другий, ще фантастичніший спосіб допомагав літати в найнедоступніші, неймовірні краї. Скільки себе пам'ятаю, мені дуже часто снилися польоти. Настільки легко вмів я літати, що дивувався, чому всі люди не додумалися до цього. Адже, як я всім пояснював, слід було рішуче відштовхнутися від землі, кинутися з пагорка вперед з широко розставленими руками і легкими поворотами плечей, мов крилами, скеровувати політ у потрібному напрямі.

Дивно, — ніхто не хотів вірити, що це так легко.

А я продовжував мандрувати. Обирати маршрути мені допомагали ще й захоплючі книжки про подорожі. Разом з Лівінгстоном побував я в африканських джунглях, з Миклухою-Маклаєм — на тихоокеанських островах серед химерних папуасів. Пржевальського супроводжував на гори, долини й озера Середньої Азії. Там я вперше був зачарований загадковим високогірним озером Іссик-Куль, яке на власні очі побачив тільки років через п'ятдесят. Південний полюс відкривав я у складі експедиції Амундсена, а з Нансеном плавав на пароплаві "Фрам" у північну Арктику. Певна річ, з кошовим Іваном Сіркою ходив на чайках у переможні походи на турків, а з Богданом Хмельницьким був у запорізькому війську під Жовтими Водами та Корсунем.

При всій цій мандрівній романтиці я майже до десяти років життя не залишав свого села на Таврії, а перше таке-сяке містечко, яке побачив, був Орхів, поблизу від села Преображенка, куди з якогось часу батьки нас возили в гості до тітки Варки та дядька Кирила. Ще через два-три роки мене ошелешив Катеринослав своїм широченним проспектом (казали, найширшим і найдовшим у світі), височенними аж на п'ять поверхів будинками і — диво дивнеє! — трамваєм! Та ще й бельгійської компанії! Уявляєте, Бельгія в Катеринославі!

Не пощастило мені за довгі наступні роки перетворити свою мрію та мальовничі сни на живу реальність. Співав тільки журно:

"Чому ж це я сокіл, а, бач, не літаю?"

І тільки на схилі літ, коли вже навіть у сні не з'являлися мені чарівні польоти, раптом відкрився перед очима новий світ.

Як це було просто! Виявляється, варто було рішуче відштовхнутися від землі!..

Ой, так просто було лише вві сні!..

Читачеві нелегко уявити, що подорожувати навіть у межах Радянського Союзу було вельми складною справою. Одвертих заборон не існує, але серйозні обмеження вбивають будьяке бажання подорожувати. Мова йде не про закордон, а, скажімо, забажалося поїхати не в Москву чи Київ на два-три тижні, а лише в Чернігів або в Астрахань... Будь ласка, пакуйте валізку, беріть гроші, йдіть і купуйте, куди вам забажається, квиток. Сідайте в потяг чи літак і летіть. Прилетіли благополучно. Тепер спробуйте знайти готель. Знайти не важко, але поселитися в ньому — дзуськи! В готелях по всьому грандіозному Союзу простому смертному не дадуть можливості навіть одну ніч переночувати. Покажіть документ, — чого і з якою метою ви прилетіли. Ах, у вас немає командировочного посвідчення? Повертайтеся туди, звідки прилетіли. А може ви з тюрми втекли?..

У вільному світі, мабуть, не знають, що це за папірець, який зветься "командировка". Його не може вам написати ваша дружина. Цей "подорожній паспорт" має право видавати установа, в якій ти працюєш. В цьому стандартно надрукованому документі має бути зазначено куди, на який час і з якою метою цей саме громадянин відряджається. А якщо ти ніде не працюєш? Сиди й не рипайся!

За все своє життя я зміг побувати в тих чи інших республіках Союзу лише дякуючи отому нікчемному, але всемогутньому папірцеві, який дозволяв таку подорож. Виняток становили випадки, коли можна було поїхати до такого міста, де в тебе були добрі друзі, в хаті яких можна було пожити без командировочного документу.

Ой, як довго довелося чекати нагоди дістати останню "командировку"!

В морозну заметільну ніч останніх днів лютого 1979 року вирушили ми з Харкова через прикордонний Брест до Європи. У Відні відчули подих весни. А потім — квітуча Італія. Рим, Ладисполі, Дженцано, Сорренто, Неаполь, Капрі, Помпеї... Тільки вві сні колись це виділося!.. Потім літаком "Пан-Америка" за кілька годин перелетіли Атлантичний океан і благополучно сіли на американському континенті!

Відтоді літати було звичайною справою. Або, звичайно, горші!..

От і минулої весни ми по телефону замовили квитки, — і літак тієї ж "Пан-Америки" підняв нас з нью-йоркського аеропорту ім. Кеннеді, взявши напрям на Захід. Через гори і долини, океани і моря!..

Чи то могло бути таке в колишні роки, щоб я сказав дружині: "А чи не майнути нам до Канади? Погуляємо в Монреалі та Квебеку.."

Фантастика! Маячня! Сон рябої кобили! Отаке привидиться!

А в Україні нам би проказали слова з популярної приповідки:

— Ой діду, діду, діду,
Я в Америку поїду.

— Ти, бабусю, не свисти,
Туди не ходять поїзди!

"Вільним" громадянам радянської країни відомо було, що ні туди, ні ген-куди не ходять поїзди. Сиди й не рипайся! Не свисти!

А тим часом наш літак уже пролетів з Італії вздовж південного берега Європи над Середземним морем, Еспанією, Піренейськими горами, летить над Атлантикою до східних берегів Сполучених Штатів Америки...

Це було п'ять років тому. А зараз летимо до Австралії. Кажуть, там усе навпаки: сонце не так сходить і не в той бік ходить, і молодик не тим боком народжується, і люди ніби догори ногами ходять..

Ну, що ж, подивимося на таке диво. До нью-йоркського аеропорту з дому вирушали в лютий дощ. Це чудова ознака. У найвідповідальніших випадках наші поїздки починалися з дощу. Літак піднявся понад хмари, і ясне сонце на чистому небі засяяло в нашій дорозі. Не зчулись, як прилетіли до Лос-Анджелоса. Просять вийти з літака, приберуть сальони, новий склад обслуги прийме літак, за годину полетимо далі.

Трохи здивувало, що ми за кілька хвилин опинимося за кордоном США, а ніхто нас не перевіряє. А якщо ми маємо намір тікати з США? Будь-ласка, — вольному воля!

Згадалось, яких нервів та скільки витримки треба було мати під час довготривалого і принизливого процесу клопотання про виїзд з "найкращої в світі" країни! Навіть, одержавши через п'ять місяців візу ОВІР'у, не відчували певності, що на кордоні не відберуть цей "командировочний" документ і не повернуть назад, позбавлених усяких надій і прав...

Ще згадалось, що перше відчуття свободи прийшло до нас, коли ми опинилися у Відні. Приголомшило нас неймовірне багатство харчових продуктів. Звичайно, це нормальна реакція зголоднілого організму. А справжнє розуміння свободи прийшло згодом. Мова не взагалі про абстракту свободу, а свободу вибору. Саме того, чого радянські люди абсолютно позбавлені. Вони ніякого вибору не мають.

Коли ми в Італії жили на одній квартирі з сім'єю сина, йому випала нагода поїхати з Риму до приятелів та у ділових питаннях до Європи. Купив залізничний квиток, так звану, кілометрику, що давала змогу їхати будь-яким поїздом у бажаному напрямку і де завгодно зупинятись. То ж перед тим, як вирушити в подорож, син, розглядаючи мапу Європи, водив по ній пальцем і вголос міркував:

— Поїду відразу до Парижу, а потім через Брюссель.. Ні, краще просто до Брюсселю, щоб звідти встигнути провідати приятеля в Лондоні. А може — без зупинки до Лондону, а вже звідти?... До речі, слід було б до Франкфурту заскочити... Стривайте, а коли ж до Люксембургу?.. І до Женеві... Значить, спершу до Люксембургу...

Ми з дружиною спочатку не втямили неймовірності ситуації, а потім вигукнули:

— Юрку! Ти розумієш, що говориш?!

— А що? — оторопів він.

— Та вдумайся, що ти вибираєш? І з такою легкістю й невимушеністю: "Значить, спершу до Полтави... потім заскочу до Чернігова... Ні, спочатку до Києва, а на зворотному шляху..."

Ми всі гучно засміялися. Справді, свобода вибору!

Тільки в дитячих мріях я міг, водячи пальцем по мапі, так вільно мандрувати по світу!

А від недавнього часу ми на кожному кроці переконуємося, яка це величезна привілея людей вільного світу *вибирати*. Не лише час і напрям подорожей, але й користатися найдорожчою свободою вибору країни і місця проживання, праці. Свобода вибору переконань, вірувань. Свобода відмовлятися — і свобода погоджуватись. Свобода висловлень і свобода творчості.

Для людей, під страхом кари позбавлених права користуватися людським правом свободи, така воля не вкладається в голову як нормальна річ. Там знають, — не смій думати про якісь зміни в твоєму житті, в праці, в настроях і мріях. За тебе зроблять вибір, де тобі працювати чи куди переїхати, за тебе визначать, якими харчами ти житимеш і у віщо вдянешся. І навіть твоя "перша заповідь" — вибори депутатів органів влади полягає в тому, щоб ти з одного кандидата вибрав одного "народного обранця."

Таке щасливе життя! Ніякого клопоту! Дають — бери! Не дають — мовчи! Не думай протестувати — отямся, затули рота! І мільйони розумних істот покійно дотримувалися такого режиму життя. Дружно піднімали руки "за". Брали й дякували. Сподівалися, що ще дадуть. Забороняють — не сперечалися. Дозволяють — раділи і дякували.

Ми теж мало чим відрізнялися від таких. Може, лише думки мали більш крамольні. І по-справжньому прагнули домогтися права на вибір. Врешті таки й вибрали...

Сьогодні, бачте, летимо до Австралії. Літак давно вже у повітрі над Тихим океаном і летить він у незвіданий, такий далекий наїть на мапі край, що не уявляла навіть моя дитяча уява.

Ми летимо. Чому до цього найдалшого континенту?

Свобода вибору.

Могли мати право й можливість полетіти, ну куди б ви хотіли? На Філіпіни? Шрі-Ланку? Каролінські острови? В Єгипет? Бразилію?

Чому не полетіли туди?

Свобода вибору.

Нам ще в біженському таборі в Італії пояснили це право. Хочете в Сполучені Штати Америки? В Ізраїль? Швейцарію? Західню Німеччину? Канаду? Францію?

Ми вже там уперше осмілилися зробити вибір.

І вибрали, за нашим глибоким переконанням найкращу країну. Будь-ласка, будемо оформляти документи. За пару тижнів запрошують нас на інтерв'ю, доброзичливо, уважно розмовляють у кабінеті американської амбасаді в Римі на Віа Венето, бажать щасливої путі і щастя в новій країні.

Ми з дружиною свідомо обрали цю країну і в листопаді 1979 року оселилися в Нью-Йорку. А син з сім'єю вже після нашого відлету з Італії полетів до Мельбурну. Чому

Також свобода вибору.

Ми жили в Харкові, а син у Москві. Це не був результат свободи вибору. У сина після закінчення середньої школи не було іншого вибору, ніж їхати вчитися в Москві. Там існував єдиний на весь Союз Інститут Кіно. З шістнадцяти років він жив там постійно. Певна річ, під батьківським наглядом. Працював на кіностудії після закінчення навчання. З роками у нього склався власний життєвий і трудовий режим. То ж його вибір Австралії дістав наше схвалення. Ми зрозуміли, що в тій країні він матиме більші шанси на працю. І хоч віддаль між нами стане більшою, сподівалися, що зв'язки будуть ближчими. Так і є. От уже ми й летимо до них.

Летимо до невідомої для нас країни, де, як казали, все навпаки...

"Навпаки" ми помітили тоді, коли за нашими годинниками давно вже мала скінчитися ніч, а ми все летіли й летіли в такій непроглядній темряві, що не вірилося, коли настане ранок. Від західних берегів Америки ніч за календарним годинником тривала понад 24 години. Летючи, ми весь час доганяли ніч. Точніше, летіли разом з нею, вона весь час у нас була біля крил літака. Лише над яскраво зеленими берегами Нової Зеландії побачили сонце. А коли приземлилися в Мельбурнському аеропорту ще раз здивувалися: на календарі було 7 квітня. Де ж поділася ціла доба? Ми ж вилетіли 5-го квітня з Нью-Йорку!..

За одну добу ми зробилися старшими на 24 години.

А насправді відчули себе на кілька років молодшими. Бо так легко подолали одним махом понад двадцять тисяч кілометрів. І як можна було не відчути молодечої радості в обіймах наших любих внученьок та невістки, які приїхали зустріти нас!

Але перед цим ми ще мали пройти митну процедуру. Перед приземленням нас повідомили, що перевірка документів відбуватиметься на території Австралії. Перевіратимуть не чому ми вилетіли з Сполучених Штатів Америки, а як прилетіли до Австралії. І, певна річ, подікавляться що ми веземо у своїх чотирьох важких валізках. Вмить нам згадалася жахлива процедура тоталь-

ного трусу в СРСР на Брестській митниці. Весь багаж перетрушувався до нитки, кожен рубець одягу промазувався. Яке незадоволення видно було на обличчях митників, коли їм нічого забороненого не вдалося знайти! Вже після закінчення трусу кілька разів перед посадкою до вагонів потягу підходили вони з суворим запитанням: "Ви все показали, чи може вчинити персональний обшук?" Це означало завести в спеціальну кімнату і роздягти кожного догола...

До Австралії ми нічого забороненого не везли, але подумали, — хтосьна, як митники подивляться на наші валізи. У великій і довгій черзі до чергового митника ми поволі просувалися з навантаженим візком. Раптом бачимо, — починають розсортировувати чергу: одних спроваджують уліво, інших лишають на місці, третіх виводять з черги набік і просять зачекати. Це нас здивувало. В цю мить якась жінка-митник, стоячи осторонь, дає знак підійти, ми під'їжджаємо з візком, вона дивиться наші декларації, питає, чи не веземо зброю, наркотики, вибухівку, ми запевняємо що нічого такого не маємо. А горілку, сигарети? Будь ласка, — показуємо в ручній сумці. "На здоров'я!" — посміхається митниця. — Напевне, це була старша серед них, і каже: "Прошу прохайте..."

Від моменту приземлення літака в Мельбурнському аеропорту до виходу в обійми наших дорогих дівчаток пройшло не більше десяти хвилин.

У Бресті перевірка тривала дві доби...

Згадав, тоді браві радянські митники конфіскували у нас "заборонені" речі: два кілограми гречки і кільце з такими труднощами роздобутої ковбаси. Ми зажурилися, — як це ми без харчів подіємо в закордонний світ?!

А тут, в Австралії, навіть горілку дозволили провезти!

Випити по чарці, правда, випало пізно ввечері, бо син весь день був зайнятий на праці. (Відразу приємна річ для батьків: значить, не безробітний хлопець...) Зустріти нас доручив дівчатам. Вони й приїхали по нас на новенькій недавно купленій машині. З кермом з правого боку! Ще один доказ, що в Австралії все навпаки. Правда, люди ходять, як скрізь.

Гадали, що повезуть до хати, а виявилось, спершу треба на працю сина. Будь-ласка, якщо такий порядок австралійський... Пояснюють, — Юрко прийде додому пізно ввечері: сьогодні у нього відповідальна зйомка нового фільму. Відбувається вона поблизу... Гарзд, — кажемо з радістю, — побачимося і подивимось його в роботі.

В Радянському Союзі мені не раз випадала нагода бачити кінооператора Юрія Сокола на зйомках фільмів. В киргизькій пустині Анархай, де він знімав свій перший художній фільм "Спека". На засніжених вершинах Ала-гау та в гірських ущелинах на зйомках "Джури". Знімав він фільми в складних умовах, як то було в "Переключці" з участю великої маси солдатів, танків, арти-

лерії; у фільмі "Мовчання доктора Івенса" на зображенні космічних сцен експериментував з світлом і кольором у картині "Гори, гори, моя зоре!": застосовував свою методику знімання великих сцен без перерви кількома камерами відразу.

За всі роки в Союзі він зняв понад десять художніх фільмів. Майже всі вони дістали на міжнародних кінофестивалях певні нагороди і відзнаки, — значно більші, ніж в самому Союзі. Річ у тому, що переважна більшість їх не відповідали стандартним позиціям, виявилися політично невітриманими та ідейно порочними. Таки справді оператор скористався з єдино можливого вибору: давав згоду знімати лише ті фільми, які відповідали його творчим принципам не кривити душею. І майже всі фільми так чи інак виявилися антирадянськими, бо в основі їх лежали не "оспівування величі перемог", а викриття порочного режиму. Очевидно, партійна цензура помітила небезпеку, що в "Спеці" конфлікт був між людиною і деспотом; у "Джурі" звеличувалася людина свободолюбива; трагедія творчої людини в сутичці з вимогами невігласів — начальників у фільмі "Гори, моя зоре!"; судова несправедливість, що призвела до загибелі невинної людини в картині "І ніхто інший"; або зовсім не по-партійному показана проблема дезертирства в армії — фільм "Трасовина".

В результаті стали пильніше приглядатися до ідейно порочної прихильності оператора і заборонили йому навіть цю невелику свободу вибору. Рішуче почали командувати, що саме йому належить знімати, а всі його бажання брутально відхиляли. Примушували, умовляли, погрожували, карали за непослух. Врешті скасували його право на зйомки за межами радянських республік, хоч досі він мав "дозвіл" знімати фільми на території Польщі, Німеччини...

(Далі буде)

ПЕРЕВИДАНО ОСТРОЗЬКУ БІБЛІЮ

Недавно з ініціативи Консistorії УГПЦК і Колегії Св. Андрія появилoся нове факсимільне видання Острозької Біблії з 1581 року — першого повного видання всіх книг Біблії церковно-слов'янською мовою. Острозька Біблія — це одна з найважливіших пам'яток української культури 16-го ст., що стала частиною спадщини всіх слов'ян візантійського обряду.

Біблію можна набути по \$100.00 за примірник, з додатковою оплатою пересилки в Канаді \$8.00, а в Америці — \$14.00. Замовляти в Колегії Св. Андрія:

OSTRON BIBLE PROJECT

St. Andrew's College, University of Manitoba
475 Dysart Road, Winnipeg, Man. R3T 2M7

Ф. ОНУФРІЙЧУК

ОЛЕКСІ ГАЙ-ГОЛОВКОВІ СІМДЕСЯТЬ П'ЯТЬ РОКІВ

У цьому, 1985 році ми відзначаємо довголітньому співпрацівникові "Нових Днів" — відомому поетові, письменникові й літературознавцеві Олексі Гай-Головкові 75-літні роковини з дня народження і 55 років його творчої праці. Своєю довголітньою співпрацею з "Новими Днями" й іншими українськими журналами й газетами на чужині, а також виданням своїх літературно-мистецьких і літературознавчих праць він став відомим ув екзилі, а в останній час і на нашій уярмленій батьківщині — Україні.

Маєстро Гай-Головко здобув звання рутинованого поета, письменника й літературознавця тим, що з самих його творчих початків і аж до сьогоднішнього дня взорувався й виростав на нашій, західноєвропейській і північноамериканській класичній поезії і прозі. Взорувався й виростав на поетичних творах Шевченка, Олеса, Сосюри, Байрона, Кітса, Гайне й на прозі Коцюбинського, Антоненка-Давидовича, Оскара Вайлда, Стейнбека і, звичайно, свого літературного ідола — Гемінгвея. Тому, взоруючись на наших і чужих літературних велетнях, Гай-Головко створив багато непромінальних поетичних творів, як "Балладу про воїв", "Хамелеона", "До Малишка", з поем "Коханяду", "Сон", а з прозових творів його знамениті оповідання "Одчайдушні", спогади "Поєдинок з дияволом" і "Смертельною дорогою". Згадані Гай-Головкові літературно творчі праці і спогади стали справжніми високимистецькими творами своєю мистецькою й технічною вправністю.

Олекса Гай-Головко народився 1910 року на Поділлі в родині псаломщика. До 16 років свого життя, був, як це часто водилося в Україні, за пастуха в своїй родині. У вільні години помагав батькові в господарстві. Семирічну освіту здобув у своєму селі 1924 року, а середню, при тяжких подіях, вже тоді як син священика, в агрошколі 1928 року. Після закінчення агрошколи йому, позбавленому виборчих прав, комуністи і їхні полпентачі не давали праці. Тому за батьківською порадою він забіг аж на далеку московську північ — у Ленінград, де московських людей не переслідували, як українців в Україні.

У 1932 році в Ленінградському Науково-Дослідчому Інституті розкрили Гай-Головкове соціальне походження, і він, замітаючи свої сліди, утік до Харкова. У Харкові його заарештовано й пізніше вислано на перевиховування до сільської політвіддільської газети. У 1935 році йому вдалося прибути до Києва, який у той час став столицею підсоветської України.

Олекса Гай-Головко

Гай-Головко почав писати казки й поезії ще в дитинстві. Десь перед 18 роком свого життя мав він кілька написаних казок і дві рукописні збірки поезій, але все це в непевні підсоветські часи згубилося й тому ніколи не вийшло у світ.

Перший Гай-Головків поетичний твір "Баллада про Федька" побачив світ у 1931 році в дніпропетровському журналі "Зоря".

Після опублікування цієї балади Гай-Головкові поезії й оповідання час від часу з'являються в харківських газетах і журналах, особливо в "Червоному Шляху", тодішньому найбільшому провідному літературно-критичному журналі. Перша Гай-Головкова збірка поезій "Штурмові балади" під псевдом Олеса Деріда вийшла з друку 1934 року в харківському видавництві "Український Робітник". Чергову збірку оповідань "Світання" видало 1936 року київське видавництво "Радянська Література". Незабаром, 1937 року, це ж видавництво видало другу збірку оповідань "Десять новель". Тодішні критики оцінили Гай-Головкові поезії й оповідання дозрілими й технічно вправними.

У зв'язку з масовими терористично-смертельними подіями (т. з. ежовщиною) в Україні, Гай-Головко замовк, і наступну збірку "Сурмач" видав аж у 1942 році у Львові, під час Другої світової війни. Створену під час цієї війни лірико-сатиричну поему "Коханіяду" поетові вдалося видати аж 1947 року в Авгсбурзі, в Західній Німеччині.

У 1948 році Гай-Головко виїхав з Західньої Німеччини в Англію, а наприкінці 1949 року — з Англії до Канади. Тут 1950 року в видавництві Івана Тиктора вийшли з друку в двох томах Гай-Головкові спогади "Посидинок з дияволом", а в 1959 році — збірка оповідань "Одчайдушні". У 1970 і 1978 роках виходять з друку його два томи поезій. Після цих двох книжок у 1979 році вийшов у світ перший том його нашумілих спо-

гадів "Смертельною дорогою", який протягом кількох місяців розпродано. Незабаром, у 1983 році, побачив світ і другий том цієї книги. У 1980 році вийшов з друку перший том літературно-критичних нарисів п. н. "Українські письменники в Канаді". І нарешті в 1984 році дісталась до рук читачів відома Гай-Головкова поема "Сон". Останнім часом Гай-Головко закінчує спогади про великий голод 1932-1933 років і каже, що його спогади, подані в стилі невпинної акції й динаміки і що ця книга буде кульмінацією в його літературній праці.

З Гай-Головковою поезією і прозою "Нові Дні" часто знайомили своїх читачів, отож немає жодної потреби подавати приклади з його творів. Тут ми лише хочемо згадати читачам, що про Гай-Головкові твори відгукнулися найвидатніші українські й англійські поети, критики й літературознавці. Отож наш дорогий автор буде радий, коли в його 75-літні роковини нагадаємо йому думки, висловлені знавцями мистецтва про його творчість.

Один з найвидатніших наших поетів в екзилі Євген Маланюк, прочитавши Гай-Головкову збірку поезій "Сурмач", висловився так про Гай-Головкові поетичні твори:

"Коли перейдемо до представника "другої" еміграції — О. Гай-Головко ("Сурмач", 1942), то відразу ж бачимо, що маємо діло з людиною в літературі іспитованою, у якій годі дошукуватися якихось технічних прогріхів чи виразніших слідів учнівської незграбності. Вірші його навпаки, написані часом аж каліграфічно.

Гай-Головко посідає, очевидно, не від вчора, свій поетичний інструментарій і володіє ним часом аж надто зручно й фахово. Але от що дивно: при всій цій фаховості... та "іскушенності" (понадто, коли ми врахуємо його, певно, нелегку підсоветську біографію), у віршах Гай-Головко трапляються моменти безпосередності, ліричної щирости, дивним чином захованої "літературної невинности", ба, навіть, юнацької наївности..." (Євген Маланюк, "Краківські Вісті" 23 грудня, 1943)

Так сказав про Гай-Головко і його поетичні твори маестро Євген Маланюк. Тепер ознайомимося з оцінкою Гай-Головкових поетичних творів, що її зробив один з наших найвидатніших критиків проф. Володимир Державин. Простудіювавши Гай-Головкового "Сурмача" й "Коханіяду" він пише:

"Як і в попередній своїй збірці поезій "Сурмач" (Краків-Львів, 1942), автор виявляє добре володіння поетичними формулами нашої пісенної лірики і вміння комбінувати їх новим і подекуди несподіваним способом... Але справжньої й оригінальної майстерности автор досягає в сатиричних віршах останньої частини, де навіть логічно ризиковані висновки виправдовуються чіткістю та виразністю викладу, властивою довершеним епіграмі... Автор досконало опанував тяжке мистецтво т. зв. "легкої" поезії"... (В. Державин, "Пу-Гу", 16. XI. 1947)

Не обходить мовчанкою поета Гай-Головка і його "Коханяду" рутинований, часто вередливий критик Гр. Шевчук (Ю. Шевельов) який, змушений Гай-Головковою поетичною фаховістю й технічною вправністю, робить висновок:

"Вірш авторів здебільшого на заздрість легкий, репертуар образів, метафор і пуант — багатий і гнучкий. Три "келихи", з яких складається книжка, читати здебільшого приємно." (Гр. Шевчук, "Час", 8. II. 1947)

Пізніше дуже пильно аналізує Гай-Головкову поетичну творчість також один з найвизначніших сучасних критиків Вадим Сварог. Читаємо уривок з його досить проторої рецензії:

"Уже в перших віршах першого тому збірки Гай-Головка, яка охоплює роки від 1933 до 1947, ми спостерігаємо властиве молодому поетові чуття слова й ритму та піклування про літературну форму. Треба відзначити пристрасну енергію його поетичного вислову та щораз більшу своєрідність образної системи.

Уважному читачеві цікаво спостерігати, як нерідко від одного до другого вірша кращає поетове володіння мовою, меншає число непродуманих сполучень, зникають неправильні чи довільні наголоси, стає багатшою лексика, урізноманітнюються форми віршування.

Невдовзі у збірці починає панувати любовна лірика, виражена в співучих ритмах та в емоційно напруженій поетичній дикції... Тому так приємно провести часину в товаристві поета — одного з небагатьох у нас, які вміють творити вірші." (Вадим Сварог, "Нові Дні", березень 1971)

Також Гай-Головкова поетична творчість не виходить з поля зору проф. Саскачеванського Університету — відомого літературознавця С. Г. Андрусина. Він захоплено висловлює свою думку англійською мовою. Подаємо його слова в перекладі:

"Один з кращих майстрів української поезії на американському континенті є Олекса Гай-Головка, чий наявний том ліричних поезій мусить звернути на себе увагу серед тих, хто читає його рідною мовою. В цій книзі 80 поезій різної довжини, які здебільшого мають високу естетичну цінність.

Гай-Головків ліричний талант глибоко імпресіоністичний, особливо, коли він пише про втрачену незалежності України; також дух оптимізму, вкладений у красномовну фразеологію, просякає цей том наскрізь.

Цей том цілком заслуговує на те, щоб його перекласти англійською мовою." (С. Г. Андрусин, Нью Лежр. "Вінніпег Фрі Прес", 16 січня 1971)

ЗРОБИТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИЯТЕЛЯМ. ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НИХ ЖУРНАЛ "НОВІ ДНІ"!

Так оцінили Гай-Головкову поетичну творчість найвидатніші мистці, критики й літературознавці. Подібну оцінку також дістали Гай-Головкові письменницькі твори і спогади в нашій і в англійській періодичній пресі, тому не будемо на цій оцінці зупинятися. Краще буде, коли ми побажаємо маестрові Олексі Гай-Головкові в 75 років повного здоров'я, щоб він з новою силою взявся за здійснення тимчасово припинених своїх творчих плянів і задумів.

*** Советська пропаганда відзначила 75-ліття Олекси Гай-Головка несамовито брехливими наклепами в своїй пресі, а також в таких же пасквілях Валерія Стрикула в "Вістях з України", та в англійській брошурі "We accuse".**

На ці напади Олекса Гай-Головка помістив належну "Відповідь Стрикулові, якщо такий існує" в липневих числах "Українських вістей", в "Українському голсі" та в деяких інших наших газетах.

Разом з автором статті Ф. Онуфрійчуком вітаємо Ол. Н. Гай-Головка та бажаємо йому кращого здоров'я, щоб міг здійснити свої численні творчі задуми для добра українського народу. — Редакція.

Олекса ГАЙ-ГОЛОВКО

3 НОВИХ ЛІРИЧНИХ ПОЕЗІЙ

*Уже пробуджена весна
Зелену сукню одягає.
І голубиць її рясна
Довкілля ніжністю вмиває.*

*Дзвенить довілля весняне
І день ковшами радість лис.
Я знаю, що весна й мене
Своєю ніжністю умис.*

**

*Тоді, як небо розцвіло
І людям сипало лілеї,
Весна до мене надійшла
І ти, любов моя, із нею.*

*Пробуджений тобою я,
Дивлюсь на тебе знов і знову,
Бо ти була в весні весна
З очима повними любови.*

**

*Сонце крізь веселі віти
Розстелилось на калині.
Вже прокинулись квіти
У саду притихлім нині.*

*Всі вони очима зорять
Стежечку свою сріблицу.
Не моргнуть, не заговорять,
Не тріпнуть дзвінком намистом.*

РОДИННЕ КОЛО ГЕЛІЯ СНЕГІРЬОВА

Заворожені чекають,
Чи не йде Троянда мила...
"Вийшла, вийшла", промовляють,
"Та дорогою зблудила".

"Не чекайте", клени босі
У верхів'ї зашуміли.
"Ваша краля у дорозі
Любого кленка зустріла".

**
*

Вбігали у роки години,
Згубивши життя своє.
Вмирало поволі щоднини
Згорьоване серце моє.

Шуміли роки в лихолітті
І пінилось серце знов.
Я довго ходив по світі
І раптом тебе знайшов.

Позбувсь я холодної туги,
День роком для мене став,
Бо ти була символом друга,
Якого я довго шукав.

**
*

Шляхетних котів шереху
Із вікон дивилися знов.
Мій приятель і колега
Задумано містом ішов.

Не був із крикливих сірома,
Цей широкознаний мистець.
Та задрив йому до втоми
Не перший модерний грець.

По вулиці по ресторанській
Котився людський потік...
Модерник якийсь графоманський
В обличчя мистця унік.

Мистець цсміхнився з того
Й поволі цбік почвалав.
А пруг, що позаду йшов нього
"Чому ти", спитав, "не віддав?"

Із гніву і задрости й дуру
Быва таке і ц нас...
Відходь, щоб модерний бицюра
Не впік тебе другий раз.

Тому із дороги зійшов я
Від наших модерних биків,
Щоб змитися від безголов'я
І сміху шляхетних котів.

**
*

Від Редакції: нижче подаємо розмову з п. Оксаною Панасівною Криловою про певний період її зустрічей із родиною Наталії Снегіррової в роках 1931-1941.

Питання: Оксано Панасівно! Я оце читаю сповідь-дослідження Гелія Снегіррова "Набої для розстрілу" і пригадалося мені, що Ви якось згадували про Наталю Снегіррову, його матір.

Відповідь: Так, ми вчителювали разом у десятирічній школі, у Виселку Південному, під Харковом, це десь так 40 хвилин поїзду до самого міста. Щодня зустрічалися. Я викладала біологію і хемію, а Наталя Миколаївна — українську мову й літературу та тимчасово — російську мову в старших класах.

Питання: То Ви, значить, і Гелія знали?

Відповідь: Безумовно! Він у цій школі вчився. Та, крім того, ми й давніше зналися, як ще наші діти, однілітки (1927-го року нар.), були зовсім малі. Жили ми майже по сусідству. Наша вулиця Садова перетинала вулицю Сьому і там трохи далі була садиба Снегірвових...

Питання: Власна хата?

Відповідь: Мали вони гарний просторий будинок, чимало кімнат, дуже великий сад, що простягався аж до лісу. Цю садибу купили вони від проф. філармонії Степанової. У хаті було піяно, бо Наталя вміла грати... Але про Гелія... Діти наші гралися. Ми приводили нашу Галю до Снегірвових, а бабуся з малим Гельком приходили до нас. Ще пам'ятаю таку сценку: привела Гелька Марія Петрівна... Скільки йому було тоді років? П'ять чи шість... Прийшов, глянув туди-сюди і невдоволено заявляє: "Бабо, ходім додому!" — А що таке, чому? — "Вона не має коней" — "Та дивись, — зареагувала Галя, — ось гусочка, ось зайчик, а це мишка. Пищить!" — "Як так, то добре!" — і все це дуже серйозно. З характером.

Питання: Хто це — Марія Петрівна?

Відповідь: Бабуся? Це друга жінка батька Наталі Миколаївни. Дуже хороша й доброзичлива людина. Про першу жінку Миколи Петровича Собка я ніколи не розпитувала, так що нічого не

Покинув я соняшну землю мою.
Покинув батьків і зруйнований дім.
Покинув дівчину, бо влюбім краю...
Затьмарило день у краю голубім.

Країна вродлива й пишна моя
У гвалті московськім нещасна лежить...
Задуманий світ із утраченим "я"
І з ротом розкритим дрімає й мовчить.

можу сказати. Але Марія Петрівна була чудова людина. Дуже добра. Вона й господарювала в родині. В ті тяжкі роки голоду мали вони дівчину-робітницю із села... Тієї дівчини, коли я була в них у 43-му році, я вже не бачила. Це ж Марія Петрівна й Гелько виховала, виростила. Він її дуже поважав, слухався. Як сказала: "Цього робити не можна" — то вже закон. Ні — то ні. А маму свою Гелько інакше не називав, як "Наталя". Загляне, бувало, в учительську: "Наталя є?"...

Питання: Ви називаєте "Гелько", з наголосом на О. А він же мав і друге ім'я: Євген. Чи відомо, чому два імена? Яке було офіційне, записане в школі?

Відповідь: Ніхто ніколи в школі не чув і не знав, що він називається ще Євген. Всі називали тільки Гелько і ніяк інакше... Я й запитувала Наталю Миколаївну, що це за ім'я, чому... Вона відповіла мені так: "Гелій — благородний газ". І ще казала: "По-грецькому Геліос — Сонце". Як розуміти — я й досі не знаю.

Питання: Як розмовляли в домі Снегірьових?

Відповідь: По-українському, звичайно.

Питання: Всі? І Снегірьов, чоловік Наталі? Таке трудновимовне прізвище...

Відповідь: Іван Тимофійович говорив добірною українською літературною мовою.

Питання: То, не зважаючи на таке "кацапське" прізвище, рідна мова Гелія українська?

Відповідь: Безперечно! Бачила я й матір Івана Тимофійовича. Це була проста селянська жінка і також українською мовою говорила, такою простацькою...

Питання: Яка була професія чоловіка Наталі? Чи він десь працював?

Відповідь: Іван Тимофійович Снегірьов завжди був удома, нікуди не їздив, щось писав. Наталя казала — повість "Морские камешки". А переписувала на машинці Наталя. Я ніколи не бачила, щоб він кудись виїжджав. Наталя Миколаївна не раз жалілась, що він хворий. Здається, — легені.

Питання: У книжці сказано, що Іван Снегірьов — член партії. Чи проявляв він якусь активність у Виселку Південному? Члені партії посилали на всякі кампанії.

Відповідь: Ні, я ніколи не чула, щоб він брав якусь участь у зборах, кампаніях. Його ніхто ніде ніколи не бачив. Може він був активний десь у Харкові, але не в Виселку Південному. Я й не знала, що він був член партії. А так, у приватній поведінці, був амбітний, сказати б, гордовитий.

Питання: В чому проявлялася ця амбітність?

Відповідь: Трудно окреслити. В манері триматися, у осанці, авторитетному вислові. Якась на-

че зарозумілість. Це й Гелько перейняв від батька, вже змалку було помітно.

Питання: Ви казали, що Гелько вчився у Вашій школі...

Відповідь: Дуже добре, на "відмінно". Його й його товариша, Сердюка, перевели з шостої класу до восьмої, минаючи сьому.

Питання: Скільки ж йому було тоді років?

Відповідь: Чотирнадцять.

Питання: Трохи зарано... А якої він був вдачі?

Відповідь: Дуже веселий, жвавий, швидкий на слово. Ну, і як усі хлопчачки, розбишакуватий. Моя Галя не раз приходила з плачем, — чого той Гелько б'ється? — Постають цілим кордоном хлопчиська і, як проходять дівчата, поцілюють у них сніжками... Я мусіла вже втрутитися, а Сердюк ще й виправдується: "Де любляться, там і чубляться"... Хлопчиська, як хлопчиська. Але як перевели їх відразу до восьмої, дивлюся, мій Гелько вже високо несе голову, чисто, як його батько.

Питання: А що то за історія була, з якимсь дописом? Наталя Миколаївна мала якісь неприємності... Ви казали, я вже забула.

Відповідь: Ні, то була інша історія. Про якийсь допис у якійсь малій газеті щось таке говорили, і про спростовання малими літерами десь у хроніці. Ніхто на це не звернув уваги, забули. Але от так за два роки до війни, Наталя Миколаївна сама покинула школу. Чому? Наталю Миколаївну не відзначила адміністрація, як кращого педагога. Відзначена була Тамара Антонівна Арцімович, викладач російської мови й літератури. Наталя Миколаївна була дуже обурена і це питання стояло навіть на професійних зборах. Того ж шкільного року (1937/38) Наталя Миколаївна залишила школу й викладала українську мову й літературу в якомусь інституті в Харкові.

Після неї у нашій школі викладала українську мову й літературу Марія Тихонівна Шевченко. Учні були нею дуже незадоволені і весь час жалували за Наталею Миколаївною. Вони її дуже любили. От навіть... Коли ще вона викладала в школі, надрукувала Наталя Миколаївна оповідання "Лукава кома" (у журналі "На зміну", здається) і підписала своїм псевдонімом: Сніжок. Учні вже знали — зустріли її в класі оплесками. Овація.

А яка дійсно велика різниця була між ними! Рік пізніше в Народному Домі нашого Виселку Південного святкували Шевченківські дні. Доповідачем була Марія Тихонівна Шевченко. А після неї виступила й Наталя Миколаївна. Земля і небо! Перша доповідь — вбогий учнівський переказ дат. Але Наталя Миколаївна блискучо розгорнула віялом усю шевченківську епоху, показала великість поета, ілюструвала, сипала напам'ять цитатами, поезіями. Справді, дуже-дуже велика ерудиція, широке знання, глибина, ціка-

вий виклад. Не диво, що діти її так обожнювали. Прекрасний педагог, широка обізнаність із українською, російською й світовою літературою... Любила свій предмет...

Питання: Чи Наталя Миколаївна разом із Вами починала педагогічну працю?

Відповідь: Ні, я почала працю в школі ще в 1925-му році, а Наталя Миколаївна — у 1931/32-му шкільному році. Я тоді, почувши це її прізвисьце, пригадала, що вже чула його з радіо під час процесу СВУ. Чула я якраз той момент, як допитували Дурдуківського. Чи то йому поставили запит, чи сам він згадав Наталю Собко, я вже не пам'ятаю, але Дурдуківський характеризував її, що це така талановита, така здібна, надзвичайна учениця, і її брат, і вся родина... а зрештою розплакався. Це я добре пам'ятаю, чула...

Питання: От Ви її майже щодня бачили, протягом кількох років...

Відповідь: Так, 1931/32 — 1937/38.

Питання: ...син, ціла його книжка, переповнений сумнівом, чи є якась доля правди в тому, що її брат, Вадим, СКАЗАВ ПРО СВОЮ СЕСТРУ?

Відповідь: Я сама над цим думаю. Чому б це вона мала до комсомолу писати?

Питання: Чи вона була член комсомолу?

Відповідь: Ні, безпартійна. Але ось таке... У мене була приятелька, К. Я., з нею я могла вільно на всі теми говорити. Ми відверто розмовляли про все: критикували Сталіна, черги, голод... І ніколи не мала я почуття замкненості. Не те з Наталею. Хоч ми й були довголітні сусіди, діти росли разом, щодня зустрічалися — але якась невидна стіна стояла між нами. Далі, як доброзичлива сусідська люб'язність, — не йшло. Ніколи не було почуття, що можна все "по-душам" говорити. Не знаю чому так, але так було.

А що мені врізалось в пам'ять, то воно й тепер стоїть перед очима. Одного разу ми були в учительській утрьох: я, вона і вчителька російської мови, Тамара Антонівна. Засперечалися вони, як писати слово "вінегрет". Тамара Антонівна настоювала, що пишеться "венігрет", а Наталя — "вінегрет". Нічого. Забули. Проходить пара днів — і така сцена: учительська, всі вчителі в зборі перед хвилиною, що всі зараз розійдуться по класах. Тиша. І чую голос Наталі Миколаївни: "А ви, Тамара Антоновна, були неправы. Правильно не "венігрет", а "вінегрет". "Ну, что ж, ошибки бывают," — відповіла, ніяковіючи, вчителька російської мови.

У мене серце так і впало. То не могла вона це саме сказати наодинці, а так демонстративно, в спеціально вибрану хвилину, щоб усі чули і так принизити колегу?

Питання: Як це розцінити? Честолюбство?

Відповідь: Я думаю, що це в неї було. Показа-

ти себе, яка вона високоінтелегентна, вища за оточення, протиставити себе, всім навколо. Може це протиставлення й було причиною, що поза офіційні стосунки у мене з нею не йшло... Чи з ким іншим у школі вона пирятелювала? Ні, ні з ким.

Питання: Може цю "стіну" вона сама воздвигала?

Відповідь: Може. Було раз так, що вона попросила мене піти з нею до лікаря, хірурга Єлорімова. Це був мій знайомий, бо його син в мій клас вчився. Ми пішли — але яке було недомангання Наталі, вона так і не сказала. Я не питала. Як сама не каже — не буду питати.

Ще був один випадок такий. Не знаю, власне, чи згадувати тут, такий неприємний, прикрий, незрозумілий і навіть страшний. Трапився він щось за рік до того, як Наталя Миколаївна покинула школу. Був кінець шкільного дня, деякі вчителі вже пішли. Я кінчала записувати в журналі зміст останньої лекції, як почувла позад себе якийсь крик: "О-ой!" Обертаю голову, бачу скривлене від жаху обличчя Наталі Миколаївни, вона в шубці і тримає перед собою руки, обидві по зап'ястя в екскрементах. Це вона щойно вдягла шубку, пхнула руки в кишені — і от таке! Туди хтось наклав їй г...

Питання: Справді, жах! Є від чого дико закричати! Що ж це воно таке було?

Відповідь: Зараз почали чистити, вимивати... А наступного дня — інвестиція, доходження, всі класи, в яких вона викладала, перепитували, чи хто виходив під час лекцій. І нічого не могли виявити. Діти в один голос запевняли, що дуже люблять Наталю Миколаївну, що ніхто з класу не виходив. І справді — ніяких конфліктів з дітьми Наталя Миколаївна ніколи не мала, вона була справді чудовий педагог. Так нічого й не виявили, — хто це зробив і чому.

Питання: Але як це могло статися? Щоб в учительській? Дійсно, загадково і незрозуміло. Чи є які здогади?

Відповідь: Все це було таке неприємне, що наче змовилися, всі постаралися про це забути. Тільки раз сам Іван Тимофійович, почав: "Як ви думаєте, хто це міг зробити? Це дитина не могла зробити, тут хтось дорослий діяв?" Але жадної відповіді на це не було. Думали й ми з чоловіком, роздумували... Здається, це була якась помста, сказати б, безсила. А чия? Чому не кому іншому, а тільки їй, наклали в кишені? На чотирнадцять. В перші дні війни Снегірєви виїхали, а батько Собко і Марія Петрівна zostалися. Як виїжджали ми на захід 1943 р. я заходила попрощатися з Миколою Петровичем і Марією Петрівною. На моє "до побачення" він сумцюмо наші здогади тоді й скінчилися.

Питання: Коли Ви востаннє бачилися із Снегірєвими?

Відповідь: 1941-го року. Гелькові тоді було чотирнадцять. В перші дні війни Снегірєви виїхали, а батько Собко і Марія Петрівна залишилися. Як виїжджали ми на захід 1943 р. я заходила попрощатися з Миколою Петровичем і Марією Петрівною. На моє "до побачення" він сумно відповів: "Вже ми ніколи не побачимось!" У нього був рак горла, він сам був лише кістки, страшний...

Щиро дякую, Оксано Панасівно, за Ваші цінні спогади й спостереження!

Розмову записала *Докія ГУМЕННА*

У Видавництві "Нові дні" ще можна набути книгу

Гелія Снегірєва

"НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ ТА ІНШІ ТВОРИ"

Книга в твердій оправі, має 492 сторінки й багато ілюстрацій. Ціна книги з пересилкою в Канаді 20 кан. доларів, в інших країнах — 20 амер. дол. Замовляйте книгу Г. Снегірєва не гаючись.

"СТЕЖКАМИ БАТЬКІВ ПО ЄВРОПІ"

Біля 40 студенток і студентів, під проводом проф. д-ра Петра Гоя із США взяли цього літа участь у програмі "Стежками батьків по Європі" та у високошкільних курсах Українського Вільного Університету в Мюнхені.

Більшість з цих студентів вперше мали змогу провести літо зі своїми ровесниками з різних країн українського поселення. Під час літа в УВУ переважно викладають 30-40 професорів із багатьох галузей знання.

Багато професорів викладають в американських університетах і коледжах, а також в Канаді та інших країнах, а свій щорічний приїзд до Мюнхену трактують як національний обов'язок супроти молодішої генерації.

Фундація УВУ, з допомогою численних добродіїв та стипендійних фондів, визначає кожного року певну кількість стипендій, даючи тим самим змогу багатьом молодим людям ближче запізнатися з українською наукою, культурою, надбанням і з'єднати "корисне з приємним".

Крім слухання курсів в УВУ студенти відвідують різні цікаві місця в Європі, а при тому роблять корисну роботу, як, наприклад у Дахав, колишньому гітлерівському концентраційному таборі, або в Монте Касіно, де також спочивають численні українці, вояки армії Андерса, яка воювала по стороні альянтів у Другій світовій війні.

За ближчими інформаціями в цій справі треба звертатися до UFU Foundation, Inc. 203 Second Ave., New York, N. Y. 10003.

ПРО ДВОХ, ЩО ВІДІЙШЛИ...

(Замість некрологів)

До моєї досить відлюдної резиденції, з великим запізненням дійшли дві сумні вістки. Перша, — про смерть *Миколи Леонтійовича Громницького*, в Сан Франціско, США. Друга, — про смерть *Олекси Васильовича Куриленка*, з Ашфілд, в Австралії.

Були це свідомі патріоти й віддані, жертвенні громадяни української спільноти. Як, у минулому, довгорічний голова Об'єднання Українських Письменників "Слово" й, одночасно, керівник Винниченківської комісії УВАН, я мав з ними довгі дружні й ділові контакти. За свою працю, відданість і жертвенність для добра української спільноти вони заслуговують на добро згадку.

МИКОЛА ЛЕОНТІЙОВИЧ ГРОМНИЦЬКИЙ

Микола Леонтійович Громницький, народився 1906 року, в родині робітника-винахідника заводу виробництва шкіри, в Переяславі, на Полтавщині. Закінчив Київський Архітектурно-Будівельний Інститут 1931 року. Закінчив з відзначенням і дістав диплом архітектора. Відразу ж дістав працю в великій проектно-будівельній фірмі "Промбудпроект". Тут пропрацював десять років (від 1931 до 1941), набувши великого досвіду й пошани у фаховому світі.

Микола Леонтійович Громницький був не тільки добрим фаховим архітектором, він був також людиною української культури й доброго людського серця. З його особистої розповіді знаємо, як трагічно й болісно пережив він сталінсько-ежовський терор тридцятих років і масове винищення найкращого цвіту української інтелігенції. Це, з одного боку розкрило йому цілковито антинародну природу комуністичної влади; з другого, — зміцнило любов до свого розтерзаного поневоленого народу; з третього, — викликало глибоку пошану до гнаних діячів української науки, літератури, мистецтва, архітектури, серед яких відчув і своєї скромне місце. Вже під час німецької окупації Києва 1941-1943, він, тоді ще молодий і енергійний, навіть у тих пекельних умовах знаходив можливість і помагав чим міг старшим і безрадним ученим і колегам (академікам: Заболотному, Данилевському, проф. Юрченкові та іншим).

Пізніше, вже по Другій світовій війні, коли Микола Леонтійович опинився в соняшному Сан Франціско, дістав працю й оселився там на сталі життя, почуття відповідальності за долю українських учених, письменників, за долю української преси, наукових установ не покидало його. Він належав до тих свідомих і діяльних, які розуміли, що без спільної, колективної фінансової й тех-

нічної допомоги в нас не буде ні преси, ні науки, ні будь-якої відчутної акції. Тому протягом довгих років ми бачимо його серед активних жертводавців на українську пресу, для наукових, громадсько-культурних установ та, навіть, у скруті, окремим діячам нашої спільноти. Тут, зокрема, хочу спеціально підкреслити його самовіддану, багаторічну моральну й матеріальну допомогу в праці Винниченківської комісії УВАН у США. Коли він довідався, що архів покійного письменника перевезено з Франції до Нью-Йорку й стало трудне питання над його упорядкуванням і опрацюванням, то Микола Леонтійович сам відразу стає не тільки нашим членом-прихильником, не тільки популяризатором ідеї Комісії науково-опрацювання спадщини великого письменника і державного діяча, не тільки приєднує прихильників Винниченківської комісії, не тільки активно розповсюджує видання Комісії, але й стає її постійним меценатом-жертводавцем.

Помер Микола Леонтійович Громницький на 79 році свого життя, 28 березня 1985 року, в Сан Франціско. Отак, вийшов на тиху, вже трішки зелену вулицю, щоб пройтися. Упав і серце зупинилося назавжди. Він належав до тих кількох десятків жертводавців, без яких Винниченківська комісія не могла б зробити того, що вона зробила. Ім'я Його та Його Дружини, в аналах Винниченківської комісії УВАН записано навки золотими літерами. Вічна Йому Пам'ять!

ОЛЕКСА ВАСИЛЬОВИЧ КУРИЛЕНКО

(31.5. 1900 — 15.5. 1985)

15 травня 1985 року, не доживши 16 днів до свого повного 85-річчя, в Австралії (Ашфілд) помер Олекса Васильович Куриленко. Помер равовий репрезентант педагогічного світу, того українського учительства, що все своє життя ідейно віддавало дітям. Учительський педагогічний стан, зрештою, як і стан кожного іншого фаху, складався й складається з людей двох категорій: перша — ті, що потрапили в учителі випадково. Вони не мають до цієї професії ні нахилу, ні зацікавлення. Працюють байдуже, формально, з примусу. Друга — це вчителі з покликання, з любови, з бажанням і свідомістю сіяти розумне, добре, вічне. Це ті, які в школі, в вихованні майбутніх громадян відчувають своє призначення.

До таких учителів з покликання, учителів народників-патріотів належав Олекса Васильович Куриленко. Закінчивши учительську семінарію, правдоподібно 1918 року, він їде на село й протягом бурхливих й непевних революційних років організовує українські школи й веде завзяту боротьбу з тоді ще сильною сіткою російської освіти в Україні. Витримавши переможно всі бої, він, 1923 року, вступає до Харківського Інституту Народної Освіти і 1927 року закінчує його мовно-літературний факультет. То був ще відродженський рік української культури і школи.

Молодий ентузіаст О. В. Куриленко відразу віддає всі свої сили й набуті знання українським школам Харкова. Але несподівано прийшли лиховісні тридцяті роки. Роки терору проти української інтелігенції, учительства і школи. Дихати в столиці таким ентузіастам української школи як Куриленко ставало все важче і важче. 1934 року він передбачливо тікає в глибоку провінцію. Влаштується спочатку на Дніпропетровщині. Звідти незабаром перемандрує на Чернігівщину. А звідти, за рік-два пізніше, знову переїжджає на Київщину. Так у скажені роки терору рятували себе люди. Так врятував себе і О. В. Куриленко.

За рік до Другої світової війни, скориставшись до певної міри з "відлиги", Олекса Васильович повертається до свого рідного Харкова. Але несподівано вибухає війна. Блискавична окупація німцями України. Зруйнований, голодний і холодний Харків. Голодні, в холоді його учні. Але він їх не покидає. Він ділить з ними все, що має й що вдається роздобути. Він їх огріває й підгодовує. Та надходить буря, яка його, як і сотні тисяч інших українських людей, підхоплює й виносить далеко поза межі рідного краю. Але Олекса Васильович і тут, в умовах "нації в похід" не загубив себе. Він — організатор і учитель в таборових школах. Одночасно він активний учасник нового українського демократичного руху — УРДП. Він ентузіаст хай і циклоstileвої, але нашої, вільної української преси. Коли він з дружиною потрапляє й влаштується на постійне життя в Австралії, то крім заробіткової праці, українського шкільництва, він жертвенно підтримує "Нові дні", "Молоду Україну", "Українські вісті". Стає їх постійним не тільки передплатником, але й співробітником. Під різними псевдонімами — І. Старий, Олексенко, О. В., а найчастіше під О. Ярошівський — друкує тут свої статті й нариси на різні культурні, шкільні, громадські, історичні теми, спогади і навіть оповідання для дітей шкільного віку ("Про старенького відуса і красеня Розельчика" та інш.). Одночасно, він глибоко проймається ідеєю збереження, опрацювання й публікації нашої культурної спадщини, зокрема тієї, що панівний режим в Україні забороняє й викреслює з історії літератури й науки. Він — типовий представник української інтелігенції 20-их років. Він жив, учився і працював у ті бурхливі відродженські роки в Харкові. Він знав багатьох видатних письменників, учених і суспільних діячів того часу. Він уважно читав усю тогочасну нову літературу, бував на всіх літературних вечорах, диспутах, доповідях.

Як українець і культурний діяч він глибоко переживав і успіхи і поразки тогочасної літератури і культури. Тому, коли в еміграції виникла ідея збирання, опрацювання й видання спадщини письменників і вчених, заборонених в умовах комуністичної диктатури, то Олекса Васильович зосередив свою допомогу для видання спадщини Грушевського, Винниченка і Хвильового, — трьох велетнів, на яких, за його юнацькими спо-

гадами, базувалася українська наука і література 20-их років. Він дещо пише про них в "Нових днях", допомагає зібрати документи і спогади про них, а головне, поруч з померлим пару років тому, св. пам. Сергієм Криволапом, з Аделаїди, стає постійним жертводавцем-меценатом фонду Винниченка й Винниченківської комісії УВАН у США. Він був лицар свого обов'язку. Вже навіть за кілька днів до смерті, як інформує нас виконавець волі Покійного, Олекса Васильович, власною тремтячою рукою адресує коверт на ім'я Української Вільної Академії Наук у США й пише окрему записку, в якій просить з решти його скромної спадщини, виділити 350 доларів і вислати в цьому коверті, з зазначенням: "На фонд Винниченка".

Таким він був, таким і відійшов у вічність. Десять років тому передчасно померла його дружина Фаїна Миколаївна — улюблена супутниця Його неспокійного, але чесного життя. Тепер поруч неї покладено Його тіло. Хай буде Йому легка австралійська земля. А всі, хто знав цю шляхетну українську людину збережуть найкращу пам'ять про Нього на довгі роки.

Григорій КОСТЮК

Петро РОЄНКО

МИКОЛА КОСТОМАРОВ

(До сторіччя з дня смерті)

Треба шанувати всіх носіїв та творців духової культури. Не можна забувати ні одного з них. Завдяки їм всім існує безперервний культурно-творчий розвиток — запорука безсмертя кожного народу.

Життя і творчість Миколи Костомарова припадає на добу романтизму. Майже кожний літературний напрямок письменники доводять до певного мистецького вершка, а потім дехто із них починає шукати інших способів самовиявлення. Так появився й філософсько-літературний рух, який в історії називають "романтизмом". В Німеччині його започаткував Шлегель під впливом ознайомлення з індійською літературою. Звідти цей літературний напрямок поширився по всій Європі у 18-му віці, а вже на початку 19-го віку запанував у всій європейській літературі та мав вирішальне значення в літературі слов'янських країн.

Романтики цікавились природою. Довговікове співжиття людини з природою виплекало чарівні, таємничі і захоплюючі твори, які довший час передавались усно. За цим затужила людина. Вона хотіла чогось зворушливого, що побуджувало б

почуття і уяву. Такими прикметами вирізняється народна казка, легенда, вірування, пісня. Письменики зацікавились цією народною творчістю, народом, його життям, світом його уяви. Дослідники-етнографи почали досліджувати це явище, допомагаючи цим розвиватись романтизмові в літературі. Так почалось відродження й плекання старовинних і живучих народних традицій, фольклору, вірування, що свідчило про існування великої культури українського народу.

Провідники романтизму вважали, що для пізнання всієї дійсності не вистачає лиш розум, бо він є лиш однією із здібностей людини. У пізнанню довколишнього видимого і невидимого світу має значення інтуїція, фантазія, поезія, почуття і відчуття. Світ або дійсність — це не механізм, а організм, в якому всі складові елементи прецизно і досконало пов'язані і зіграні між собою. В ньому існує багато таємничого і нерозгаданого. Людина — це міст, який поєднує видиме і утаєне, земне і вічнотривале; а тому людина може пізнавати утаєний духовий світ, коли до цього відповідно себе підготовлятиме, вийшовши поза межі земного буття. Особливе значення має поетичне надхнення і любов, що може вивести людину за межі емпіричної дійсності. Бог — це жива особовість, всюдисуща і всепроникаюча, а тому її можна відчутти або пізнати шляхом містичного переживання. З цього погляду велике значення має та релігія, яка допомагає поглибленню пізнання невидимих сфер буття...

Форма літератури має бути народною — на зразок народних пісень, старовинних містерій; серед форм перше місце займає балада, віршоване оповідання, лірика, драматизовані розмови. Елементи стилю: парадокс, перебільшення, використання народної поезії, вживання рідкісних або народних слів, спопуляризування постаті з народної мітології, середньовічна символіка, намагання вбачати утаєний, глибокий сенс у вияві дійсності, відкрити непомітні і заховані суттєвіші основи буття — божественність, дух народу, доля народу і людини.

Український романтизм виник у Харкові в 1830-их роках, а в 1840-их — у Києві. Царський російський уряд силою припинив цей літературний рух майже повністю. За яких 20 років пізніше (1850-ті і початок 1860-их років) романтизм відновився в нашій літературі, але незабаром почав уступати місце новій літературній течії — реалізмові. Хоч були несприятливі умови, наш романтизм відіграв важливу роль у національному відродженні, свідомості народу і культурі взагалі. До цього особливо спричинився український національний геній — Тарас Шевченко, творчість якого спочатку тісно пов'язана з романтизмом. Але з усіх романтиків тут ми коротко зупинимось лише на творчості Миколи Костомарова із загальноінформативного погляду.

Микола Костомаров народився 4 травня 1817 року в родині поміщика в селі Юрасівка на Воронезьчині. Гімназію закінчив у Воронежі, а університет у Харкові. Вчителював у Рівному, бо

в Харкові не міг дістати праці. Тут збирав матеріяли про козацтво і Хмельниччину. 1844 року захистив магістерську працю. Восени наступного року переведено його до Києва, де працював учителем гімназії, а потім викладачем Київського університету. Був членом Кирило-Методіївського братства, за що його позбавили праці і ув'язнили в Петропавлівській фортеці, а потім вислали на заслання до Саратова, де він прожив вісім років. 1859 року Костомаров повернувся із заслання і працював професором Петербурзького університету до 1862 року. Після звільнення з праці в університеті, Костомаров одружився 1875 року зі своєю колишньою нареченою і досліджував архіви.

Літературною творчістю почав займатися ще в роки студій, підписуючись Єремій Галка. Його прозові твори друкувалися у видавництві "Сніг", "Молодик", або виходили окремими збірками: "Українські балади", збірник українських поезій "Вітка"; драматичні твори "Сава Чалий", "Переяславська ніч". Він написав багато літературознавчих та історичних праць.

В поезії Костомаров висловлює віру в живучість українського народу. Україна переживає сумну долю, але це зміниться на краще. Україна відродиться разом з усіма:

Прокинуться всі народи
завіт вічний приймуть,
ворогів тисячолітніх
вороги обіймуть...

Це нагадає його думки з "Книги биття українського народу" — слов'янські народи побрататься. Переможе правда і воля, впаде тиранія... Для вислову своїх переживань і почувань він вживає мову народної поезії або творить "монтаж" із цитат народних пісень. Все це більш-менш на вимоги моди — романтизму.

У драматичних творах письменника трагедії повні драматичного напруження й закінчуються загибеллю героїв, психологічні індивідуальні переживання він пробує перевести до загальнолюдських проблем. Але у драмах Костомаров не зміг дати яскравих образів в них є вульгарні сцени, простацька мова.

"Словянская мифология" — одна з цікавіших праць Костомарова. Спершу вона була виголошена у формі лекцій в Київському університеті, а потім видана окремим виданням (Київ, 1847). Скоро після цього московська православна церква її заборонила і її з продажу забрали і спалили, лише кілька примірників збереглося в бібліотеках європейських країн. На основі порівняльного релігіознавства у вступі він пише: "Слов'яни, не зважаючи на видиме многобожество, признавали одного Бога, отця природи і цю Істоту вони розуміли свідоміше, ніж "Судьбу" греки, чи скандинави Альфатера... Єдинобожество слов'ян не підлягає сумнівові" Це відважне і правдиве висвітлення української мітології та релігії, що доказали пізніші дослідники цих ділянок нашої культури.

"Книги биття українського народу" — це виклад основних поглядів Кирило-Методіївського братства. В ній пишеться: "І бачуть ляцькі пани і московський цар, що нічого не зробить з Україною, і сказали поміж себе: не буде Україна ні тобі, ні мені, роздеремо її пополювині, як Дніпро її пополювинив: лівий бік буде московському царю на поживу, і правий бік польським панам на поталу. І билась Україна літ п'ятдесят, і єсть то найсвятіша і найславніша війна за долю, яка тільки є в історії, а розділ України є найпоганіше діло, яке тільки можна найти в історії... Але німка цариця Катерина, повія всесвітня, убийця мужа свого, востанне доконала козацтво і волю. І пропала Україна, але це тільки так здається. Лежить в могилі Україна, але не вмерла. І встане Україна з своєї могили і озоветься до всіх братів своїх слов'ян і почують крик її, і встане вся Слов'янщина. І Україна буде непідлеглою Річчю Посполитою. Тоді скажуть всі народи, показуючи рукою на місце, де на карті буде намальована Україна: От камінь, що ним знехтували будівничі, а це ж був наріжний камінь".

Історичні праці Костомарова зібрано в 16 томах; із них для наших істориків є важливою монографія про Богдана Хмельницького (1857-59), та шість томів історії України в життєписах її творців. Під його редакцією вийшла праця "Труды этнографическо статистической экспедиции в югозападном край" П. Чубинського. Він разом з П. Кулішем видали кілька томів "Акты до исторіи Южной и Западной России". Цікаві його праці "Дві руські народності", "Правда москвинам про Русь", "Правда полякам про Русь".

Костомаров написав історичні повісті "Кудеяр" і "Чернігівка". Збірник творів І. Галки (Костомарова) видано 1875 року.

"Кудеяр" — в повісті зображено історію часів царя Івана Грозного. Кудеяр — приятель царя, малим хлопцем попав в неволю татар, які продали його батьків у рабство. Його визволили з ярма і він палає помстою. Він сподівається, що цар допоможе покінчити з татарськими нападами на Русь-Україну, але цар Кудеяра обманює. Тоді він переходить до кримського хана та жорстоко мстить над царем. У час боротьби Кудеяр гине, але з-під великого пожежу, який він вчинив, Москві довго прийшлося відчухуватися.

"Переяславська ніч" — у великодню ніч готується повстання на чолі з Герциком, прихильником Б. Хмельницького. Дзвони того дня мають підняти народ проти шляхти, щоб захистити православних від унії. Козачка Марина перемагає любов до шляхтича-поляка і стає на захист батьківщини. В баладі "Пан Шульпіка" зображено повстання селян проти поміщика Шульпіки. У баладі "Ластівка" наголошуються патріотичні почування народу. Синів вдови тяжко залишити матір, але добро батьківщини важливіше і він "іде за полками" і гине у час війни.

В інших поезіях Костомаров наголошує ідею справедливої боротьби проти напасників і поневолювачів, що "од простих світло заховали"; "вже час любої обнови", "гомін чудовий ходить од

краю і до краю", "тільки там, де дух господень, там правда й воля" — отже в згоді з високою моралю. Але є в його творах також сум за минулим, розчарування. Національна культура, мова, колись багаті і квітучі, зникають. Цього лиха не хочуть розуміти діти України, вони забули про неї.

В 1881-83 роках він надрукував ряд статей, які характеризуються здачею позицій його молодости. Наприклад: "На Україні нема іншого українського громадянина, крім простонароднього." Отже... "українське письменство повинно обмежитися задачами популяризації. Українська література — література для хатнього вжитку"... "Не треба перекладати європейських поетів на українську мову... (бо) їх може перечитати в оригіналі чи в російському перекладі" українська інтелігенція. (Прихильників таких поглядів не бракує, на жаль, і сьогодні. — Ред.)

В останні роки свого життя Костомаров "досліджував архіви"; не противився царському деспотизмові. Помер 19 квітня 1885 року в Петербурзі.

Примітка: Поданий матеріал — це уривок із недрукованої праці "Українська література".

П. Р.

ПАВЛО КРАВЧУК

МОЗОК І СЕРЦЕ

*Барикади мозкових теорій
і потужна армія впертих слів,
хто відважиться перечити історії
і затримати буйний розгін лаянів?*

*Мов зірвались коні із припони,
бурунами загуділи путі...
Та не всі шляхи тобі відомі,
та не всі шляхи тобі доступні...*

*Гордий мозку, ти погромнику ілюзій,
отамане скам'янілих дум,
де подівся твій нещадний глум,
де теорії, твої рідні друзі?*

*Хто запевнить тобі панування
без бунтарських поривів і зради,
чи не встане в новому повстанні
той сам сумнів і на нову владу?..*

Пізня осінь 1984 року

ПРОСИМО ВИПРАВИТИ

В червневому числі "Нових днів" у репортажі Марти Тарнавської, на стор. 17-ій трапилася помилка. По-сербо-хорватському "дякую" є hvala (кирилицею: "хвала"), а не hlava.

І В М Ай Бі еМ

КОМПЮТОРИ

в англійській або українській мові
в Канаді можна набути в:

BAYER BUSINESS MACHINES LTD. N. C. DIV.
1339 Matheson Blvd., Mississauga, Ont., L4W 1R1
Tel. (416) 624-4001, 624-4002

І В М

**КОМПЮТОРИ НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТІ
CADD/CAM**

для

інженерії, бухгалтерії
РЕДАКЦІЇ

**Повний склад українських літер
в кількох розмірах.**

"Софтвир" змінює з українського на
англійське або з англійського
на українське.

в США:

XENOTECHNIX

P. O. Box 102, Cheltenham, Penna. 19012
Tel. 215-382-2970

ІРИНЕЙ ЖУК – ДОКТОР МУЗИКИ

Брат і сестра — Люба Жук та Іриней Жук — є без сумніву найвідомішими сьогодні нашими піаністами-віртуозами. З своїх сольових і дуетних виступів-речиталів вони стали відомі не лише в Канаді і США, але також в Європі та на Далекому Сході.

Обидвоє мистці народжені в Україні й обидвоє пройшли однаковий шлях до вершин світового музичного мистецтва. Вони закінчили Мекгільський університет у Монреалі, Квебекську музичну консерваторію, студіювали також у славному Модартеум у Зальцбургу та в Банфській школі мистецтв при Альбертському університеті.

Іриней Жук отримав також кілька стипендій і нагород для дальших студій, закінчив Королівський Музичний коледж у Лондоні й здобув ступінь магістра в Нью-Йорку. 21 травня ц. р. він отримав докторат з музики в Джонс Голкінс університеті в Балтіморі, захистивши свою дисертацію "Канадський фортепіяновий концерт". У своїй докторській дисертації він дослідив понад 100 концертів для фортепіано з оркестрою канадських композиторів, в тому числі також три концерти нашого монреальського композитора Юрія Фіяли. Перед захистом своєї дисертації Іриней Жук виступив 4-го травня як соліст із Содбурзькою симфонічною оркестрою, виконавши Другий фортепіяновий концерт Рахманінова.

Люба та Іриней Жуки дали багато успішних індивідуальних і спільних концертних виступів, що їх завжди прихильно коментували музичні критики в іншомовній пресі. Чимало їхніх виступів були прем'єрами творів канадських композиторів. Деякі композитори, як Юрій Фіяла, Грагам Джордж, Дейвід Кін, Маріян Кузан і інші komponували свої твори спеціально для виконання Л. та І. Жуків.

Люба й Іриней Жуки часто виступали на радіо СБС, а також в австрійському Національному Радіо, в радіо "Вільна Європа" та інших. Деякі їхні виступи записані на платівках. Їхній репертуар включає і широковідомі і рідко виконувані твори, в тому майже завжди й твори українських композиторів.

Минулого літа Люба й Іриней Жуки відбули своє друге дуже успішне концертне турне по Європі. Цим разом турне було спонсороване канадським Міністерством закордонних справ і в більшості міст їхні концерти були організовані канадськими посольствами. Наші мистці виступали в Единбургу, Глезго, Лондоні, Парижі, Відні, Будапешті, Грацу, Варшаві і в Мюнхені.

Останній у минулому сезоні концерт Люби й Іриней Жуків відбувався 2-го червня ц. р. в Монреалі за старанням Асоціації Канадських Славістів, у рамках конгресу Наукових Товариств

Канади. До програми цього концерту входили твори саме слов'янських композиторів, серед них твори українських композиторів Ігора Білогруда, Юрія Фіяли та Федора Якименка.

Люба Жук є професором у музичному відділі Мекгільського університету в Монреалі, а Іриней Жук — доцентом у музичному відділі університету Квінс у Кінгстоні. Вони обидвоє талановиті, висококваліфіковані і невтомні репрезентанти й послі канадської і української музичної культури. За свою наполегливу працю й мистецькі досягнення вони заслужили на щире пошану й подяку кожного з нас. Маестра Іриней Жука зокрема вітаємо з успішним захистом цінної докторської дисертації.

Мар'ян ДАЛЬНИЙ

КОНЦЕРТ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ Д. БОРТНЯНСЬКОГО В ТОРОНТІ

В неділю, 28-го липня 1985 р. відбувся в найрепрезентативнішій концертній залі міста Торонта, Рой Томсон Гол, концерт духовної музики видатного українського композитора XVIII-XIX ст. Дмитра Бортнянського. Мистецький керівник спеціального добраного 44-членного хору — маестро Володимир Колесник.

Не зважаючи на літній час, завдяки добрій рекламі велика зала майже заповнена переважно українською публікою не лише з Торонта й околиць, але й з подальших міст Канади і США.

Судячи із прізвищ, велика частина співаків (і солістів) складалась з неукраїнців, але свої партії всі вивчили однаково добре.

На цей небуденний концерт "Нові Дні" радо надрукують фахову рецензію, якщо хтось з наших музичних критиків її напише. Ми бажали перекласти й надрукувати також рецензії з великої англійської преси, на жаль, досі, здається, ніяких рецензій на концерт в ній не було.

М. Даль

"ЕКСПО 86"

(Канадська сцена) — Ленінградський Балет Кірова виступить в програмі "Королівського Банку/Світового Фестивалю ЕКСПО 86" у Ванкувері наступного року.

"Балет ім. Кірова" дасть Лебедине Озеро і новий балет п. н. Лицар у шкурі тигра, якого хореографом є мистецький директор компанії, Олег Віноградов. Цей виступ відбудеться в травні 1986-го року.

Участь "Балету ім. Кірова" буде однією з головних атракцій, які проголошено на цей фестиваль. "Королівський Балет Великої Британії" побачимо у

виступі твору Кенета МекМіллана п. н. "Ромео і Джулієта" та Північно-Американської прем'єри "Поцілунку чарівниці", Фредерика Ештона "Місяця у країні" й світової прем'єри Дейвида Бинтля.

Також будуть виведені на сцені традиційні індо-незійські танці як частина фестивалю.

Фестиваль також включатиме виступи "Філадельфійської оркестри" під диригентурою Риккарда Муті та такі добре відомі канадські компанії, як "Національний Балет", "Королівський Вінніпезький Балет", "Великий Монреальський Канадський Балет", "Ванкуверська Симфонічна Оркестра", "Ванкуверська Опера Асоціація" та "Ванкуверський Плейгавз".

ЩО ПИШУТЬ ІНШІ

ВАСИЛЬ КУРИЛИК

Журнал "Нові Дні" присвятив своє січневе число 1985 р. В. Куриликові. — У вступному

Слові" редактор Мар'ян Дальний заявив: "Нинішнє новорічне число присвячуємо найвидатнішому сучасному мистцеві українського роду сл. п. Василеві Куриликові. Десяток причин схилив нас до цього жесту. На перше місце серед них висувається бажання бодай частинно сплатити борг ненавмисного занедбання й познайомити читачів із справжньою суттю його великої мистецької спадщини..."

Багато ілюстрований комплекс статей, які себе доповнюють, дає, мабуть, найповнішу інформацію про мистця із тих матеріалів, що досі публікувалися в українській періодичній пресі. Отже "борг", що про нього згадує Редактор, сплачений ним із відсотками.

Покази фільмів і прозірок з творами Курилика.

— Старанням місцевих організаторів та за участю Галерії В. Курилика в Ніагара Фаллс були влаштовані останнім часом Вечори Курилика: 28 грудня 1984 в Українській-канадійській Фундації у Торонті; 8 і 9 березня — для Союзу Українок у Клівленді; 23 березня — для Клубу Професіоналістів і Бизнесменів у Ньюарку; 31 березня — для Об'єднання Буковинців у Торонті (у Православній церкві на Лонг Бренч); 7 квітня — для організації "Золотий вік" ім. гетьм. Івана Мазепи в Лондоні, Онг. (в Українському центрі).

Керувала показами та давала інформації про Курилика і його Галерію Ольга Колянківська.

Англомовні журнали про Курилика. — Канадійський Медичний журнал "МД", за січень 1985, помістив статтю Лоренса Саббата під заголовком — "Бачучи причасного диявола. Мистецтво В. Курилика". Автор є одним із багатьох молодих критиків, що відмічають популярність й особливо ціни творів Курилика, але не можуть

зрозуміти суті його мистецтва. Він не знає також основних фактів...

Досить дивним збігом обставин, одночасно із статтею Лоренса Саббата, в якій він пише, що "враження із часто гарних картин Курилика зменшується в наслідок того, що він підпорядковує майстерність післанництву", появилася в єзуїтському кварталнику "Компас" стаття пресвітеріанського священика Денніса Олівера під заголовком: "Тривале мистецтво Василя Курилика". Говорячи про обговорювану Саббатом серію, автор пише: "Тих 48 малюнків, що мандрували по Канаді під назвою "Куриликова візія Канади" не повні відзеркалювали справжню багатогранну творчість мистця. Ці ностальгійні образи минулого є малою частиною цілого корпусу. Багато-хто погодиться, що коли б не його вперте християнське свідчення (ніколи не боязке й інколи навіть різке), Курилик легше був би здобув визнання великого канадійського мистця. Є переконання, що його велич і геній людської і святої духовости ще не вповні визнані. Річ ясна, він не є невідомим мистцем. Серію його "Українського піонера" розміщено в Парляменті. Державні і приватні кінопродюценти фільмували його твори. Його мистецтво репрезентує нашу культурну спадщину в Канаді і закордоном. Музей був побудований, щоб зберігати його найбільшу серію. Курилик був нагороджений орденом Канади..."

Шукаючи всеобіймаючого означення його генія, приходять на думку фраза "християнський гуманіст". Автор цього писання є одним із тих, хто очікує щораз більшого визнання Курилика не лиш як літописця канадського життя, але головно — візіонера і пророка..."

Ми ось навели тільки виїнятки з цієї чудової статті про Курилика. Про серію "Страстей Христових" автор пише:

"Обійти всі ці образи, слухаючи записаного на стрічці тексту, це велике переживання. Тих 160 образів ілюструють різні стилі Курилика. Одні з них мальовані примітивно-натуралістичним стилем, інші показують безліч деталей найбільшої прецизности. Ангел, що відкочує камінь, зображений із строгими елементами абстракції"...

"Ми і світ"

ВІСТІ З УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ КАНАДИ

Заходами Саскачеванської Ради Мистецтв, від 15 вересня до 13 жовтня ц. р. відбуватиметься в Українському Музеї Канади в Саскатуні виставка праць відомого канадського мистця Роя Ганна. Лінограв'юри і дереворізьби Ганна зображують переважно пейзажі й живу природу прерій та Британської Колумбії. Рой Ганн довгі роки експериментує в різній техніці і його твори можна зустрінути не лиш у Канаді, але і в США, Бразилії, Японії та в Європі.

ХVІІ СОБОР УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ

Від 4-го до 7-го липня ц. р. Українська Православна Церква в Канаді відбула свій ХVІІ Собор, у праці якого брали участь понад 320 делегатів (священників і мирян). На Соборі який відбувся в приміщеннях Манітобського університету, було понад 200 гостей. Особливим завданням Собору було обрання митрополита, нової Консисторії та ухвалення нової Хартії (чартеру) Церкви.

Новий Митрополит УПЦеркви в Канаді

Митрополичий престіл УПЦеркви в Канаді був опорожнений від часу упокоєння бл. п. митрополита Андрея на початку лютого ц. р. Його заступником був владика Василій — архієпископ Торонта і Східньої Єпархії. ХVІІ Собор, на внесок Консисторії, підніс архієп. Василя до сану митрополита й обрав його первоієрархом УПЦеркви в Канаді і її єпархії Української Православної Церкви (Автокефальної) в Австралії. Собор найменував вікарного єпископа Середньої Єпархії, Івана, єпископом Едмонтону і Західньої Єпархії, а Східню Єпархію далі залишив архієпископській опіці митр. Василя.

Новий Голова Президії Консисторії

Через занедужання голови Президії Консисторії о. д-ра Григорія Удода, ХVІІ Собор обрав нового голову Президії. З чотирьох поставлених кандидатів був обраний на голову о. д-р Степан Ярмусь — професор Колегії Св. Андрея, автор низки праць богословського, філософського та культурницького змісту.

Інші важливі дії Собору

Серед поточних рішень, ХVІІ Собор зайняв становище в справі напасливих оскаржень українців у поповненні воєнних злочинів і вислав телеграму до прем'єр-міністра Канади Браєна Малруні, щоб не допустив Комісію Дешена до використання проти оскаржених осіб свідчень з ССРСР, бо українці найкраще пересвідчені, що советські свідчення означають та яка їх вартість.

Собор ухвалив новий план забезпечення духовенства, прийняв постанову в справі мінімальної платні священників та апробував ідею основи монастиря.

ХVІІ Собор Української Православної Церкви в Канаді діяв лід знаком миру, надії, любови й спокою. А який Собор — такий і напрям Церкви на майбутнє.

(За повідомленням канцелярії Консисторії)

РЕЦЕНЗІЇ — ОГЛЯДИ — НОТАТКИ

КГБ В ОЦІНЦІ ДЖ. БАРОНА

Праця американського журналіста Джона Баррона про КГБ відома й українському читачеві. Перша його книжка "КГБ — праця і організація советської таємної служби на Сході та Заході" появилася 1974 р. в видавництві "Рідерс Дайджест". Цією книжкою Д. Баррон викликав справжній фурор, бо в ній уперше розкрито таємний кагебівський підручник. В німецькомовному виданні від видавництва сказано, що ця сенсаційна документація про КГБ дає читачеві єдиний такий вгляд у діяльність найбільшої у світі таємної служби.

Джон Баррон народився в Тексасі. Він студював журналістику в університеті Міссурі. 1957 р. він був співпрацівником "Вашінгтон Стар", даючи туди статті на політичні й расові проблеми в США. За цю роботу його відзначено вищими журналістичними нагородами — Реймонд-Клаппер і Джордж-Полк-Меморіал-Авард. По довгорічній праці, советологові Барронові вдалося зіставити й подати високоякісний матеріал про КГБ. А з цього матеріалу сама собою напрашується переоцінка внутрішньої та зовнішньої політики ССРСР.

Російський цар Іван ІV Лютий був підозрливий, недовірливий, скрізь бачив змову і зраду. Він створив у 1565 р. політичну установу — опричину, до якої вибирали з бояр і боярських дітей. Опричники творили персональну свиту царя, його тілохранителів і одночасно були найвищою поліцією в політичних справах. Опричники мали емблему — мітла і собача голова, тобто вимітати змовників і гризти зрадників. Прославившись своєю звірячою діяльністю, опричина проіснувала до 1572 р.

Майже 350 років пізніше — 20-го грудня 1917 р. більшовики створили ЧеКа, яка мінjala лише назви. — ГПУ, ОГПУ, ГУГБ, НКВД, МГБ, а від 13-го березня 1954 р. називається "Комітетом державної безпеки" — КГБ. Цей апарат в ССРСР має функції політичної таємної поліції, яка провадить таємну діяльність і закордонно. Як і опричина, КГБ також має свою емблему — "меч і щит партії". Щитом захищається керівництво КПСС, а мечем комуністичні правителі стараються насаджувати свою волю в середині й зовні Советського Союзу.

Друга книга Джона Баррона називається "КГБ сьогодні; московська шпигунська централа з середини". Це капітальний твір про сьогоднішнє обличчя найбільшої шпигунської організації в світі й її актуальну мету. Таємні документи й інформації показують зміни в побудові, організації та функції КГБ протягом останніх 10-х років.

Політбюро КПСС засідає в певних відстанях часу для докладних нарад про шпигунство, де-

зінформацію, а деколи й про ще чорніші махінації, які виконує КГБ. У 1956 р. угорці раптом здобули собі незалежність при новому національному уряді Імре Нодя. Андропов був послом ССРСР у Будапешті. Спершу він постачав новому угорському урядові дезінформації, що, мовляв, Москва "не має наміру військовою силою" здушити повстання угорців. Але одного разу Андропов запросив на вечерю героя угорського повстання, міністра оборони нової Угорщини П. Малетера, щоб "обговорити деталі відводу советських військових частин з Угорщини". Під час вечері кагебісти навалилися на Малетера, виволокли з приміщення і пізніше розстріляли.

У 1967 р. КГБ очолив Андропов. Він створив у КГБ зовсім нове п'яте головне управління для переслідування євреїв, кривдження вірних, закриття самвидаву, щоб змусити дисидентів замовчати. За його часу поведено ще систематичнішу і немилосерднішу боротьбу з будь-яким ідеологічним відхиленням від комуністичної "науки". За часу Андропова КГБ посилив свою участь в інтернаціональному тероризмі. На віддалі 25 кілометрів від Москви по Горковському шосе лежить Балашиха, де від 1980 р. вишколюють офіцерів кагебістів для саботажів і терору.

За всю історію ССРСР ще не було стільки влади в руках випробуваних кагебістів, як тепер. Але від цього життєвий рівень советських громадян не покращав. Баррон наводить у своїй книзі статистичні дані. Для прикладу, від 1964 р. по 1980 р. норма смертності в Советському Союзі зростає від 6,9 до 10,3 смертних випадків на 1000 осіб населення в рік. Підвищення смертності в ССРСР залежить не від старости, тобто похилого віку людей, навпаки — в цьому високому відсотку смертності в ССРСР переважають немовлята й чоловіки від 20 до 44 років віком. Безперспективність життя в ССРСР штовхає людей до алкоголізму. Медична обслуга погана. Бракує м'яса, немає молочних продуктів і овочів, мало городини навіть у Москві. Дослідники подають, що робітник у Москві, щоб забезпечити чотириособову родину протягом тижня найнеобхіднішими харчовими продуктами, мусить попрацювати в середньому 53,5 годин. Для тих же самих обставин і вимог робітник працює у Вашингтоні 18,6 годин, Парижі — 22,2, Мюнхені — 23,3, Лондоні — 24,7 години. Громадяни ССРСР нарікають також, що пропонувані їм м'ясо й ярина переважно зіпсовані, неїстівні. Стало вже звичаєм, що кожного року в ССРСР час жнив є виникненням нужденного стану населення. І ССРСР закуповує збіжжя закордоном, переважно в США.

Корінною проблемою советів є також склад населення, яке складається із 15 націй та з понад 100 народностей із 127 різними мовами. Цікаво, що офіцерами військової повітряної фльоти, військових сил з нуклеарним озброєнням й у підводній фльоті майже виключно росіяни. В Україні, з 50-мільйоновим населенням, ще свіжа в пам'яті збройна боротьба проти советського панування і поширені національні почуття та ресентимент проти росіян. У Литві, Латвії, Естонії ворожість до

росіян на порядку денному: Багато вірменів і грузинів розглядають росіян у себе лише як колоніальну окупаційну владу. Серед мохаммедан Середньої Азії ще сильні традиції великих родин, панує табу проти розлучень і абортів, дуже рідкісне надуживання алкоголем. А тому приріст серед мохаммедан найвищий в ССРСР. За найновішою советською статистикою передбачається, що в році 2000 росіян буде менше 47% до всього населення.

Технологія Советського Союзу дуже шкутильгає позад Заходу. Марксистсько-ленінська ідеологія збанкрутувала ще на самих початках більшовицької революції. КПСС "втримує" свою ідеологію при допомозі терористично-злочинного апарату КГБ. Комуністи говорили про те, якою має бути "комуністична людина", тобто, що вона буде задоволена щоденними матеріальними потребами і бажаннями і цим буде позбавлена помилок та слабостей щодо зажерливості, скнарости, облудности, заздности, егоїзму, невірности, байдужости, а до цього зникнуть бандітизм, алкоголізм, — тобто все те, що червоні росіяни чіпляють капіталізові. Сьогодні з Москви про це Ви вже не почувте, бо процвітає в ССРСР алкоголізм, корупція, злодійство.

Д. Баррон наводить скандали, наприклад, як насаджує КГБ проституцію. Побудували готель на Волзі для високих функціонерів з усіма зручностями і забаганками. А щоб не бракувало "девочек" у тому для комуністичної еліти готелі, кагебісти просто зі школи набрали гарненьких школярок, перегвалтували їх у тому ж самому вибагливому готелі, перефотографували в тому стані і пригрозили, що ті фотографії покажуть де слід, якщо відмовлятимуться від "роботи" та не будуть мовчати. Подібне описує і казах Махмет Кулмагамбетов у своїх спогадах про заслання в Комі АССР (див. "Континент" ч. 35).

Німецькомовне видання "КГБ сьогодні" має 447 стор. з десятима розділами. Додано в книзі список советських агентів-функціонерів закордоном, устрій організації КГБ, примітки і джерела. "Нью-Йорк Таймс" пише, що Джон Баррон — найкращий знавець КГБ на Заході, він описує у своїй новій книзі теперішню інфраструктуру та функціонуючу московську "німу армію". Він описує успіхи і поразки советів у війні таємних служб, контррозвідчих сил за останні 10 років. До цих пір недоступними документами, інформаціями від перебіжчиків і західних контррозвідок, він розкриває й насвітлює нову активність Москви, передусім у галузі індустріального та технологічного шпигунства, та підтверджує нелегальні придбання Москвою електронних найвищої якості виробів і звиродніння рухів за мир і проти озброєння.

А. ГЛИНІН

Так, — це тяжко. А все таки, — скільки передплатників ви приєднали для "Нових днів"?

КНИЖКА ВАРТІСНИХ МАТЕРІЯЛІВ ДО ІСТОРІЇ ДИВІЗІЇ "ГАЛИЧИНА"

Василь Верига. *Під сонцем Італії: вояки Дивізії "Галичина" — Першої Української Дивізії Національної Армії в Бритійському таборі полонених "5Ц" у Беллярії, Італія, червень-жовтень 1945*. Торонто, Нью-Йорк, Париж, Сідней: Вид-во Братства колишніх Вояків 1-ої УД УНА, 1984. 252 стор., 48 ілюстр. (Серія Наукового Т-ва ім. Шевченка, Бібліотека українознавства, том 50).

Про дивізію "Галичина" чи — як її тепер називають — Першу дивізію Української Національної Армії частина нашої преси пише часто й багато. Очевидно, найбільше матеріалів про цю дивізію друкувалося в "Вістях Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА" і в добре редагованих "Вістях комбатанта", що їх видають Головні Управи Об'єднання б. Вояків Українців в Америці та згаданого Братства. На жаль, майже всі ці матеріали — це або загальникові статті, або репортажі і спогади учасників про окремі події та місця, або літературні нариси й белетристика (те, що в англійській мові окреслюють словом *фікція*) і, навіть, поезії. Єдину менш-більш документальну історію Дивізії написав нам "мудрий німець" (парафразуючи Шевченка), шеф її штабу Вольф-Дітріх Гайке¹), а ми з поспіхом і вдячністю цю історію видали.

З українських дослідників матеріали до історії дивізії "Галичина" й до історії Української Національної Армії взагалі систематично збирає й публікує, здається, тільки один Василь Верига. Кілька років тому вийшла двома виданнями його документальна праця "Дорогами Другої Світової війни; легенди про участь українців у Варшавському повстанні 1944 р. та про українську дивізію "Галичина"²). Минулого року, в 40-річчя злочасної битви під Бродами, вийшла друга книжка В. Вериги на "дивізійну тему" — "Під сонцем Італії".

В цій книжці подано більше інформацій, ніж вказано в її підзаголовку. Два вступні розділи ("З фронту в полон" та "Італійськими дорогами") чи не вперше описують докладно обставини, серед яких Дивізія залишила Східний фронт і, обороняючись від тітовських партизанів, нав'язала контакт з британцями та в кількох збірних пунктах південно-східної Австрії (Шпітталль, Фельдкріхен, Клягенфурт і ін.) склала рештки своєї зброї та була перевезена кількома транспортними до табору полонених (чи інтернованих) в Італії.³)

В дальших розділах автор з такою ж докладністю описує табір "5Ц" у Беллярії, організацію й українське командування табору, дисциплінар-

ні правильники, побутово-санітарні умовини, культурно-виховну й розвагову діяльність і взагалі щоденне життя та головні події у таборі. Два окремі розділи реєструють советські репатріаційні акції у таборі, які на протязі всього літа 1945 року були там набагато настирливіші і загрозливіші, ніж про це назагал відомо. Внаслідок цих акцій — залякування, брехливих обіцянок, шантажу і провокацій — 1052 полонених погодилися повернутись "на батьківщину", а 146 вирішили шукати безпеки в польському корпусі ген. Андерса. В основному поворотці склалися з насильно мобілізованих до дивізії контингентів, але не бракувало серед них і свідомих добровольців, які знали що їх чекає після репатріації, та рішили повернутися в надії, що більшовицька влада не буде репресувати бодай їхніх родин в Україні. Значну роль в порівняно високому відсотку поворотців зіграв і той факт, що британське командування, на вимогу советської репатріаційної комісії, чотири рази змінювало комендантів українського табору й взагалі вивозило з табору впливових українських офіцерів, щоб цим обезголовити полонених і ширити серед них паніку. Правда, реакція стрілецтва була непердбачена й довела до "бунту", до створення окремої Стрілецької ради й до відмови советській репатріаційній комісії вступу на територію табору.

Подібних маловідомих або й цілком невідомих для більшості читачів "Нових Днів" фактів, у рецензованій книжці Василя Вериги є багато більше. Серед них треба відзначити бодай ще такі:

1. Дивізія "Галичина" фактично ніколи не була дивізією СС-ів, українці в ній не мали права носити ес-есівських відзнак чи називатись ес-есами.

2. В останній фазі війни дивізія "Галичина" за своїм складом уже не була галицькою, а всеукраїнською військовою формацією.

3. На вимогу головнокомандувача Української Національної Армії ген. Павла Шандрука, німецьких офіцерів в дивізії мали замінити виключно офіцери українські, переважно наддніпрянці з кол. Армії УНР, які ніколи не були прихильниками авторитарної нацистської ідеології, а навпаки, як і екзильний уряд УНР, бажали перемоги західних альянтів.

4. В 1939 році ген. Павло Шандрук боровся проти нацистської інвазії в рядах польської армії хоробріше, ніж більшість польських офіцерів, був

1. Вольф-Дітріх Гайке. **Українська дивізія Галичина"; історія формування і бойових дій у 1943-45 роках**. Торонто, Братство кол. Вояків 1-ої УД УНА, 1970.

2. Див. рецензію автора в "Нових Днях".

3. Офіційно це був табір "Підданого ворожого персоналу", статус військово-полонених дивізія отримала аж в 1947 р. в Англії.

ВОСЬМА КНИЖКА ІВАНА БОДНАРЧУКА

тяжко поранений, довгий час перебував у німецькому полоні, опісля під наглядом німецької поліції і погодився очолити Український Національний Комітет та УНА тільки на виразне доручення президента Української Народної Республіки А. Лівіцького, і то під умовою, що німці приймуть його вимоги, включно з розірванням всякої підлеглости СС-ам. Такої відваги, гідности й почуття незалежности, як виявив у переговорах з німцями ген. Павло Шандрук, не виявили, мабуть, ні маршал Петен, ні адмірал Горті, ні навіть бундючий італійський "дуче", не говорячи вже про українських політиків, включно з революційними. Так, зрештою, він поведився в той небезпечний час ялтинського безглуздя також у розмовах з представниками англо-американського командування, так тримав себе й у розмовах з представниками польського лондонського уряду, від якого отримав пізніше найвищий польський військовий орден.

І якщо В. Верига пише, що "Якимсь чудом вояків Української Дивізії "Галичина" обминула доля козаків і британські транспорти не відвели їх в Советську зону Австрії, а таки до Італії" (стор. 26), то мені здається, що *чудотворцем* тут був недоцінений нами сл. п. генерал Павло Шандрук. У всякому випадку, 40 років після цих страшних подій, найвища пора нашим історикам і політикознавцям це чудо, як і інші "чуда", належно вяснити. Книжка Василя Вериги "Під сонцем Італії" дає для цього чимало джерельних матеріалів і в цьому її головна вартість.

Крім основного тексту книжка має добре опрацьоване резюме англійською мовою, докладну бібліографію, поазбучний покажчик прізвиськ, список ілюстрацій і понад 20 документів англійською, німецькою і українською мовами, більшість з яких досі не були ніде опубліковані. Все це позитиви книжки.

З негативів треба згадати те, що хоч манускрипт читали аж 10 осіб (переважно дивізійників) і двох коректорів, книжці бракує редактора й тому читати книжку звичайному читачеві не легко. Наприклад, перший розділ починається реченням: "Друга світова війна закінчилася 8-го травня 1945 року." Того дня війна закінчилася офіційно в Європі, але не в Азії і не на широких просторах Тихого океану. Компетентний редактор такий недогляд мав би завважити і виправити. Інтелігентного читача разять і часті повторення.

Вражає написання окремо таких слів, же дослівно повторено те, що писалось у першому розділі, є повторення на сторінках 33, 43, 69, як не багато, не радо, в день і в ночі (стор. 21), за делікатна, за те (стор. 131) не значних... помилка (189) і ін. там, де ці слова треба писати разом. Вражають і такі польонізми, як "бритійці", "бритійський" (замість британці, британський чи британці, британець), "по раз перший" (29) і інші. Тяжко сказати чи це недогляди коректора, чи така воля автора, який у передмові до своєї книжки пише, що "не все і не всі завважи

Минулого року під маркою Об'єднання Українських Письменників "Слово" вийшла в Канаді нова книжка оповідань І. Боднарчука — письменника й довголітнього інспектора українських шкіл та голови ОПЛДМ (Об'єднання Письменників Літератури для Дітей і Молоді). Його нова збірка оповідань "Заобрійні перегуки" охоплює 14 окремих творів. Перше оповідання "Між своїми" написане барвистою мовою в реалістичному стилі з елементами імпресіонізму. Воно показує долю родини, що прибула до Канади з таборів у Німеччині. Не всім щастить відразу знайти добру працю й мешкання. Родина Миколи Старченка прибула на виклик спонзора-пройдисвіта, який виявився шахраєм і непевною людиною. Коли вони приїхали до його готелю, відразу почав допитуватись чи мають золото. А довідавшись, що вони мають тільки "щире серце та руки до праці", помістив їх у прохідному закапелку біля вбиральні. Старченкові дав найгіршу працю за містом серед мочарів і чагарників обчищати цеглу з якоїсь будови. Іноді цей спонзор забував навіть приїхати й забрати його назад до родини, і він мусив ночувати під відкритим небом у бруді й голоді.

Лише випадково хлопчик Старченка, бавлячись у парку, познайомився з місцевим хлопчиком-українцем, і його родина прийшла на допомогу. Скоро сам Старченко та його дружина дістали і мешкання, і працю за фахом.

Автор добре знає життя, має проникливе око, правдиво й образно малює кожну коротку історію. Своєю барвистістю, його мова дещо нагадує мальовничі твори Степана Васильченка, а стилістю і психологізмом — Василя Стефаника.

У другому оповіданні в центрі стоїть трагічна доля вчительки; ще дома вчила автора писати перші літери в зошиті, а потім поневірялась по засланнях, тікала звідти й переживала за долю молоді, яку недавно виховувала, а тепер її нищать окупанти. Спершу їх арештовували й мордували поляки, потім хапали німці, а тепер, як кажуть люди, судять — "свої татари".

Ще більше напруження в зображенні ситуації бачимо в третьому оповіданні "Голос матері". Мова про те, як до Канади приїздить на висту-

й поради брав до уваги." Праці цього роду могли б обійтись і без віршів.

Та не зважаючи на ці порівняно дрібні недогляди, допущені може в поспіху, книжка Василя Вериги "Під сонцем Італії" є цінним джерельним вкладом в українську історичну літературу. Книжка зокрема буде корисна для дослідників української участі в Другій світовій війні та для тих, хто працюватиме над історією дивізії "Галичина".

У ПОШАНУ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

пи з рідних околиць скрипаль-віртуоз. Земляки заворошилися, не знають, як зустрічати. Вони не знають "на чьому конику він іде". Чи зустрічати його, чи перейти йому дорогу з транспарантами "Геть з культобманом".

Дехто приїхав за 150 кілометрів, щоб побачити й почути його виступ. Адаже його знали дома, що це "хлоп'я з декількома талантами". Батьки хотіли його вчити, щоб мати свого оборонця-правника. Але "блиска метеором війна, злизала пляни, затуманила обрії майбутнього". Микола партизанів, пропав був без вістей, пройшов свою хресну дорогу, йому довелося вдруге народитися — казали люди. І от він несподівано приїхав до Канади, як скрипаль-віртуоз з концертами.

— Ні, — казали, — Микола наш, Микола залишиться тут з нами. І, замість бойкоти, вирішують влаштувати йому прийняття. Викупили всі квитки. А перед концертом ідуть гуртом за лаштунки: дівчата цілують його й дарують вишивану сорочку, а чоловіки — новий гарний костюм. Його вітають, але він похмурий, мовчазний. А як випростався, то всі побачили, що в нього одна нога коротша... Хотів щось сказати, але з очей впали тільки дві сльози.

Концерт глибоко зворушив усю залу. Посадник міста готується дати Миколі символічний подарунок — ключі від міста, а земляки — авто. По закінченні готують пишний бенкет. Микола сказав кілька речень, що "Не так легко вирвати людині душу... Я сперся на оцю яворову дощечку — на свою скрипочку. Це Бог мені дав", — і він тулив її до себе, як дитину.

А коли він прийшов до готелю по ключі до кімнати, йому подали записку: "О 12 год. ночі жди телефону з України, від рідних". Незабаром він взяв слухавку:

— Микольцю, — чує він голос матері, — це я матір твою... це я Леся, Микольцю, дружина твою. Ми вже дуже стужилися за тобою. Вертайся чим скоріше! Тут наші діти, обізвись до них, плачуть за тобою... І він уявляє, як вони стоять заплакані в сльозах і думає, що найбільшим його щастям буде, коли заплакані обличчя усміхнуться. Автор не показує його рішення, хоч дає натяк про дальшу долю. Зрозуміло, що все це організувало посольство, бачачи, як земляки хочуть лишити його в Канаді.

І. Боднарчук свою тематику будує на життєвих прикладах, на випадках, які були, або могли статися. Адаже відомо, що багато наших мистців були розстріляні або вислані на заслання. Навіть відомий співак Дмитро Гнатюк, був на засланні, звідки врятував його тільки його чудовий голос, спів. А в композитора Майбороди розстріляли брата й батька та й сам він мав багато поневірянь. Лише його талант врятував йому життя і дав становище. Свого часу з волі Москви знищено понад 240 письменників та діячів української культури.

Ці троє оповідань із збірки, здається, написані найсильніше, хоч інші теж написані з властивим авторові хистом. Недаром ще в передмові до книжки І. Боднарчука "Покоління зійдуться" лі-

Об'єднання Лемків Канади, готуючись належно відзначити разом з усім українським народом цю важливу подію в нашій історії, організувало тематичну імпрезу 7 квітня ц. р. в пластовій домівці в Торонті.

Від часів Великого князя Київської Держави Володимира, Церква на Україні органічно пов'язалася зі своїм народом. В Церкві виконувалися наші характери, практикувалися високі ідеали християнської віри: любов, добро і краса. Тисячоліття нашого християнства — це безустанна боротьба за збереження українських релігійно-національних цінностей.

Під таким моттом відкрив цей незвичайний вечір заступник голови Крайової Управи ОЛК Теодор Колос, а опісля представив інж. Олега Івануся, автора чудових прозірок, які інвентаризують сучасний стан українських церков на терені Лемківщини і Посяння.

Оглядаючи цю колекцію наших святих численна публіка відчула глибоку вдячність перед предками, які створили на протязі тисячоліття незаперечне свідоцтво великої української культури, джерелом якої була українська церква.

Прозірки інж. Олега Івануся охоплюють церкви від найдавніших часів. У деяких з цих церков в дитячих роках молилися еп. Тома Полянський, о. д-р Тит Мишковський, о. проф. Йосиф Далькевич, митрополит Йосиф Сембратович, еп. д-р Юліян Пелеш, еп. Йосафат Коциловський, о. Мирослав Вербицький, Богдан Антонич і сотки інших заслужених для національної і всесвітньої культури людей. Через нашу землю переїжджали в далекому минулому наші князі, туди заїжджали і видатні люди інших народів. Туди переходила головна сила російської армії царя Миколи I в 1849 році, щоб допомогти здавити малярську революцію проти Австрії. В цій армії примусово служили також українці. Нечуване вражіння вони зробили на місцеве населення, коли заходили до наших церков, подивлялись їх, молилися, співали так, як і наше населення релігійні пісні і, як свідчать документи, навіть читали на богослуженнях "Апостола", цілували святу Євангелію, оповідали про Київ і церкви на Україні, жалілись, що мусять служити цареві в його ганебній акції поневолення народів, перестерігали місцеве населення, а

тературознавець Юрій Клиновий (Ю. Стефанік) писав про Боднарчука: "Його талант багатий, яскравий, його спостережливе око в гострих контурах бачить довоколишне життя, темні нетрі людської душі, природу... воно те око, такі частенько замрячене сльозою, може воно врешті ніколи навіть на одну мить не відвертається від важкого горя своєї батьківщини." Справді, книжка написана майстерною рукою, читається легко, із захопленням, що забезпечить їй місце в українській літературі.

також малярських розвідувачів перед своїм наступом.

Церква наша, як рідна Мати, боронила власних дітей, вчила свободи і гідности до другої людини, була джерелом освіти народу.

Однак наші сусіди, які самі боролися не одразу за свободу, розуміли свободу егоїстично, тільки для себе, а коли її досягали то жорстоко нищили свободу інших. Знаємо ганебнозвісний твір римокатолицького ксьондза Кубалі "Проект 1717 року для знищення всієї Русі", виданий польським клером. Це був вирок на нашу Церкву, вирок проти нашого народу, знаряддя вандалізму і терору. Цього документу на знищення українців дотримувався цілий ряд представників шовіністичних кіл Польщі.

Варто згадати польського політика Романа Кроля, що був амбасадором Польщі в Берліні, який видав книжку п. з. "Зауваги про польську політику", де між іншими сказано: "Червона Русь і польська частина Волині мусить стати цілковито польськими. Це треба робити швидко, щоб у випадку якоїсь зміни, цей елемент не був чужий у наших кордонах. Жиди не повинні бути поляками. Для полагодження жидівського питання є тільки один шлях, їх виїзд з Польщі".

Слова деяких зверхників польського костьола звучать, як насміх з побожности: "Польща спеціально повинна бути горда зі свого відвічного почесного титулу оборонця християнства". А тим часом мабуть, немає більшого гріха, як потрясаючі події нищення наших церков санаційним урядом Польщі на Хомщині. Не можна з спокоєм говорити про всі незліченні види моральних і фізичних мук, катування й убивства поодиноких людей і цілих родин, що мали місце після II-ї світової війни під час насильного виселення нашого народу (акція "В") у 1947 р.

Цей садизм був застосований цим разом так до грекокатолицької, як і до православних наших церков бо вони стоять поруч і мають однаковий обряд, який відповідає нашим релігійним почуттям і національній природі.

Одна і друга наша Церква, з наймилішим відчуттям святости красивого обряду, з релігійним співом за національними мотивами, є найдосконалішим поєднанням віри у всемогучого Господа Бога і любови до ближнього і рідного народу. Тому вороги, які хотіли знищити наш народ, ставили собі за мету знищити або підпорядкувати нашу Церкву. Все антинаціональне, найчастіше є й антирелігійне.

Готуючись достойно відзначити найважливішу подію в історії нашого народу, не забуваймо насичувати наше щоденне життя всестороннім багатством, зв'язаним з ювілеєм.

Зустріч закінчено відчитанням молитви 1000-ліття хрещення України.

Ярослав Назиревич

**ЗРОБІТЬ КОРИСНУ ПРИСЛУГУ СВОЇМ
ПРИЯТЕЛЯМ: ПОДАРУЙТЕ ІМ
ПЕРЕДПЛАТУ ЖУРНАЛУ "НОВІ ДНІ"!**

Ігор КОШМАН

КАГЕБІСТИ ПРОНИКАЮТЬ В АМЕРИКАНСЬКЕ ПРАВОСУДДЯ

Останніми місяцями українофобська кампанія в США набрала небувалої галасливости.

Одним з найбільших здобутків цивілізації принцип справедливости. Цей принцип вписаний у нашу американську конституцію, що стала державним фундаментом США. Від самих початків існування Сполучених Штатів ведуться спроби порушити цей фундамент.

Формально СССР теж має конституцію, відділи справедливости тощо, але це все для пропаганди, або як висловився один з кагебістів, для наївних народів Африки.

Поняття справедливости в демократичному світі та в країнах тиранії настільки протилежні, що ніякі детанти не спроможні ці два світи зблизити. Тому співпрацю американського державного департаменту справедливости з КГБ можна порівняти до змішування гнилих яблук із здоровими. Гнилі яблука ніколи не поправляться, — зате здорові пропадуть.

В 1978 році, конгресмен Айлберг (Па) та конгресменка Гольцман (НІ) внесли конгресовий законопроект для створення спеціальної комісії, так званої "О-Ес-Ай", для вишукування та депортації колишніх нацистських злочинців, що живуть на терені США. Над цим законопроектом голосування в Конгресі не відбулось — він пройшов як додаток до інших законів та був затверджений президентом Картером. Навіть "Нью Йорк Таймс" не був цим законом захоплений та висловив застереження, що цей закон може стати знаряддям для "ловів відьом".

Одним з перших кроків новоствореної "О-Ес-Ай" були подорожі до СССР та домовлення, що КГБ буде допомагати шукати нацистських злочинців. Отут і відбулось змішання "добрих яблук з гнилими". Наша громада не усвідомляла спочатку куди це йде, не розуміла, що немає в Америці закону, на підставі якого можна карати колишніх нацистів. Охорона прав обвинуваченого, якою користуються в кримінальних справах, не належить обвинуваченим у воєнних злочинах, бо їхня справа підлягає т. зв. "цивільному судові". Людину можна обвинувачувати багато разів, навіть якщо перший суд визнає її невинною; а "О-Ес-Ай" може повторювати відклики. У більшості випадків звинувачений мусить доказати, що він не винний замість того, щоб "О-Ес-Ай" доказав його вину.

Еллен Расн, колишній голова "О-Ес-Ай" заявив по телевізії, що в Америці зараз перебуває 10 тисяч нацистських колаборантів, здебільш емігрантів зі східної Європи. Це абсурдне число стає ймовірне тільки з боку КГБ, що вважає кожного антикомуніста фашистом або нацистським колаборантом.

Що раз нові факти показують, що "О-Ес-Ай" стало знаряддям КГБ в Америці. Ось приміри,

що торкаються не лишень українців, але всіх американців. Від економіста, Еліота Грінспена (Нью Джерзі) ми довідалися, що недавно 100 німецьких науковців з Пенемюнде, які тепер працюють над мілітарним дослідженням в Америці, одержали листи від "О-Ес-Ай" з повідомленням, що їхні минулі зв'язки з нацистами знаходяться під переглядом. Артур Рудольф, який був в НАСА директором проєкту для виробу ракети Сатурн, вернувся до Західньої Німеччини щоб уникнути неприємности від "О-Ес-Ай" і від еміграційного уряду. Знаючи кошти оборони, сумніваємося чи решта німців-науковців захоче себе правно боронити. Найвигідніше — це покинути Америку та вернутися у Західню Німеччину. Цього хоче КГБ, бо це буде великий удар по дослідчій роботі над т. зв. "Стар Ворс" (космічна оборонна зброя).

Другий примір стосується розбиття солідарности серед американців, що походять зі східної Європи. За винятком Франка Валюса (про нього мова нижче) нам не відомо нікого іншого з поляків, котрих обвинувачено у колаборантстві. Натомість у наші руки попала копія листа від голови Польського Конгресового Комітету який висловлює повну підтримку для "О-Ес-Ай". Цікаво знати чи якщо поляки підтримають "О-Ес-Ай", тоді не будуть їх чіпати.

Для КГБ не вигідно обвинувачувати росіян у колаборантстві. Багато краще спихати вину на поневолені народи. Чи це не пояснює чому серед обвинувачених немає росіян?

Недавно газета "Вілледж Войс" (Нью-Йорк, 14 травня) написала довжелезну статтю, приписуючи бандерівцям різні воєнні злочини. Цікаво, як це сталося що газета яка нормально не розрізняє України від "Рашія", зненацька знаходить деталі наших внутрішніх міжусобиць та навіть цитує (з перекрученням) промови Я. Стецька з сорокових років. У статті є фотографії, передруковані зі советських газет. Навіть стиль статті советський, бо є вислови яких американські журналісти звичайно не вживають. Маємо копію однієї сторінки — списку членів СБ бандерівської партії. Цей список був зроблений американською розвідкою в 1950 році та був засекречений і захищений в американських архівах. Недавно "О-Ес-Ай" список розсекретила (після 30 років, це можна зробити). Отже, можна сподіватись, що на осіб перечислених в списку, КГБ готовить "документи", що доказуватимуть колаборантство з нацистами. Стаття у "Вілледж Войс" це тільки перша сальва.

Звичайно, у небезпеці головню є українці, що походять з областей на схід від Збруча. Щоб рятуватись від "родіни" багато з них позмінювали місця народження. З "допомогою" КГБ ці зміни легко познаходити, що може стати в основі відібрання громадянства. Ще в п'ятдесятих роках президент Айзенгавер говорив про таку небезпеку. Нажаль в ті роки, наша громада не зуміла забезпечити своє майбутнє, бо в п'ятдесятих роках ніхто не думав про вісімдесяті.

А як виглядає справа самооборони на судах? Франка Валюса обвинувачувано, що він був гестапівець та вбивав людей. Забрали йому громадянство та мали депортувати. Приїхали "свідки" з Ізраїлю та під присягою визнали Валюса злочинцем. Хоч Валюс твердив що він гестапівцем ніколи не був і не міг бути, бо він на кілька сантиметрів нижчий ніж мінімальний ріст, визначений для гестапівців — це не помогло. Накінець, адвокат Валюса знайшов документи в Німеччині та й того фермера де Валюс працював, в той самий час як "свідки" казали, що він убивав людей у кадеті. Валюсові повернули громадянство, але формально його невинним таки не визнали. Все, що він заробив за своє життя, пішло на адвоката і на старість чоловік остався без цента.

Вище подане — це лишень капля з результатів співпраці "О-Ес-Ай" та КГБ. Багато чого, ще не відоме українському загалові. Коли організація Американці в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ) починала діяти в обороні Івана Дем'янюка, один з наших земляків сказав: я в цьому участі не буду брати, бо, може, він і винуватий. Це був останній поштовх, що спричинив АОЛПУ взяти відважну та активну ролю в обороні нашого земляка. Грошеві перекази на фонд оборони Івана Дем'янюка просимо випусувати на:

AHRU Legal Fund, 43 Midland Place, Newark, NJ 07106
USA

ВІТАЛІЙ БЕНДЕР ВІДВІДАВ ПІВНІЧНУ АМЕРИКУ

Віталій Бендер, постійний співпрацівник "Нових Днів" та інших видань демократичних середовищ перебував кілька місяців у США. Він виступав також у деяких містах Канади та по радіо і на авторським вечорі в Чикаго.

Віталій Бендер — журналіст, письменник і громадсько-політичний діяч — народився 1923 року на Дніпропетровщині. Під час війни служив у радянській армії, був у німецькому полоні, а кінець війни провів у Першій дивізії УНА. За дрогоми в англійському полоні в Італії почав писати. Під псевдом Дончак вийшли його повісті "Марко Бурджа", "Наздогін за ворогом" та "Минулі дні". Пізніше під його прізвиськом зійшли "Марш молодости", "Вечірній гість" та "Станція Пугаловська". Тепер працює над книгою, яка називатиметься "Фронтові дороги".

Багато його новель нарисів та статей появилося в "Нових Днях" "Молодій Україні", "Українських вістях" та "Українському голосі". Його статті цікаві новими думками і читаються легко. Про наші невдачі в роки Визвольних змагань, про різні непорозуміння в ім'я "чистоти" української політики, про удаваний патріотизм, ссборність, толеранцію, демократію писав він багато разів і радив думаючій українській громаді витягнути належні з того

висновки. Не можемо ми тупцювати на місці, зайшовши в тупик і не бачучи виходу.

Віталій Бендер є провідним членом УРДП. Від 1954 до 57 року був головним редактором газети "Українські вісті", що колись виходила в Новім Ульмі в Німеччині, а тепер в Детройті. В країні свого проживання, в Англії, працював в моніторській секції ВІБіСі. Ця установа потребувала працівників зі знанням української мови, культури та історії. З багатьох аплікантів, всі ті що дістали працю не були сини чи дочки українських родин, а чужинці. Виходить, що чужинці краще знають нашу мову, нашу історію й наш побут. А ми пишаємося своїм мілким знанням і своїм солом'яним патріотизмом. Джерелом знання є українська книга, а вона в нас ніколи не була в пошані. Українське друковане слово не знаходило сприятливого ґрунту в роки коли ще не було ні телефону, ні кіно ні телевізії, не є друковане слово популярне й тепер. На своїх виступах Віталій Бендер звертав увагу на те, що український народ не є самостійним тому, що в нас з різних причин не виробився інстинкт самостійності.

На його погляд, еміграцією керують дві групи людей — полтавці та галичани: одні й другі своєю упертістю не сприяють щоб вся українська громада як спаяна соборна цілість працювала для добра всього українського народу.

Око

ПОЯВИЛАСЯ КНИГА ПРО МАРТИРОЛОГІЮ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

До тисячоліття хрещення України В-во "Смоло-скип" запланувало видати чотири томи "Мартирології Українських Церков". Кожного року появиться один том:

- I том "Українська Православна Церква" — появиться у 1986 році.
- II том "Українська Католицька Церква" — появилася в червні 1985 року, зредагували Осип Зінкевич і священник Тарас Р. Лончина.
- III том "Протестантські віровизнання на Україні" — появиться в 1987 році.
- IV том "Зруйновані українські церкви й монастирі" — появиться в 1988 році.

Упорядники і редактори збірника про мартирологію Української Католицької Церкви зробили спробу зібрати різні документи, матеріали, інформації, фотографії за роки 1939-1984 і впорядкувати за відповідною системою, поділивши їх на одинадцять розділів:

1 розділ — "Мартирологія УКЦ, 1939-1985". У ньому зібрані дані про українських владик і близько 500 священників, монахів і монахинь, які були замордовані або перебували в ув'язненні в СРСР і Східньо-європейських комуністичних країнах. У цьому розділі подано хронологію діяльності, переслідувань і ліквідації УКЦ владою СРСР і комуністичними режимами Польщі, Чехо-Словаччини

й Румунії. Перший розділ включає понад сто фотографій, деякі з них опубліковані вперше.

2 розділ — "УКЦ під час першої більшовицької окупації, 1939-1941" починається вступною статтею, яка наświetлює цей період. Далі опубліковано найважливіші документи (протести, листи і звернення митр. А. Шептицького).

3 розділ — "Ліквідація Української Католицької Церкви" поділений на п'ять підрозділів, у яких зібрано найважливіші документи і свідчення про ліквідацію УКЦ в Західній і Карпатській Україні, на українських землях під Польщею, в ЧССР і в Румунії.

У IV розділі "Українські католицькі владика, священники, монахи і монахині в ув'язненні і на засланні" зібрані документи і спогади про українських владик і духовенство в ув'язненні і на засланні.

V розділ "Листи і звернення митр. Й. Сліпого з ув'язнення" з огляду на важливість і унікальність цих листів і послань, виділено в окремий розділ.

VI розділ "Українські католицькі діячі в УРСР (1958-1984)" поділено на чотири підрозділи. У підрозділи влучено листи і звернення о. Г. Будзінського, Й. Терелі, матеріали про суди над священниками катакомбної УКЦ, а також листи і скарги окремих осіб.

VII-му розділі "Нищення українських церков і релігійних пам'ятників" — публікується кілька документів-протестів проти нищення українських церков, цвинтарів і пам'ятників на землях України. До цього розділу включені також фотографії.

У VIII-му розділі — "Ініціативна група захисту прав віруючих і Церкви" — подано документи, звернення і листи Групи до різних Установ УРСР, СРСР як і до закордонних на захист УКЦ.

В IX-му розділі — "Поляки-католики в Україні й українські католики в Польщі" — опубліковано документи, які відносяться до віруючих обох народів в Україні й Польщі.

У X-му розділі — "Становище Української Католицької Церкви і віруючих в УРСР" — подано документи, які характеризують стан УКЦ в Україні в останні роки і які свідчать про те, як українські віруючі в умовах катакомбної дійсності можуть успішно боротися з атеїстичною пропагандою.

В XI-му розділі — "Виступи на захист Української Католицької Церкви і її віруючих" опубліковано виступи в обороні УКЦ Папи Пія XII, а згодом патр. і кард. Й. Сліпого на різних форумах і з різних нагод.

У Додатках подано пояснення релігійних термінів і назв, бібліографію, іменний покажчик, який охоплює біля 1500 імен і селективний покажчик установ, назв і подій, який охоплює понад 200 позицій.

У вступному Слові до цієї книги Верховний Архієпископ і митрополит, кардинал Іван М. Любачівський пише:

"Благословлю цей Збірник і поручаю його українському духовенству, студентам богослов'я та віруючим як книгу, яка утверджуватиме нашу віру, вірність нашим традиціям, за що віддали своє жит-

"НОВІ ДНІ", вересень 1985

тя наші Владики, сотні священників і тисячі віруючих”.

Архимандрит о. д-р Любомир Гүзар у **Передмові** до збірника пише:

“Зміст книжки дуже особливий, так як і її власний предмет — переслідувана Українська Католицька Церква. По прочитанні цієї книжки в читача можуть зродитися різні почування: жаль, подив, співчуття, пошана, обурення, а то й ненависть... Читаючи зібрані в цій книжці документи, знаходимо собі головну потіху в тому, що наш народ на Україні вірує. Не прокладають своїх переслідувачів, не тікають від терпінь і кар. Вони вірують у Живого Бога. Їхні листи, їхні вчинки свідчать про віру, про спасенну віру. Ми читаємо, відчуваємо з їхніх слів і поведінки, що вони спокійні, зрівноважені люди, які доросли до свого християнського покликання. Свою віру вони засвідчують тисячею різних способів. На тій вірі виросте наша відроджена Церква”.

Книга про мартирологію Української Католицької Церкви починається присвятою упорядників і В-ва “Смолоскип”:

“У тисячоліття хрещення України, в сорокову річницю ув'язнення українських католицьких ієрархів та духовенства присвячуємо цей Збірник Патріархові Йосифові Сліпому, українським владикам, священникам і віруючим, що впали жертвою безбожної влади в СРСР і в Східньо-європейських комуністичних країнах”.

Книга має 840 стор., тверду обкладинку, коштує 29,75 дол. Українські парафії, установи і книгарні одержують знижку від 25 до 40% у залежності від кількості замовлених книжок.

Книгу цю готує до видання англійською мовою Т-во св. Софія у США.

Замовлення проситься слати на адресу:

SMOLOSKEY, P.O. Box 561, Ellicott City, Md. 21043
U.S.A.

75-ЛІТТЯ “УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ”

Цього року найстарший і довший час найсолідніший український тижневик у Канаді, — а може й у всьому світі, — “Український Голос” відзначає своє славне 75-ліття. До найбільших заслуг “Українського Голосу” належить популяризація українського імені, ініціатива в створенні Українських Народних Домів і Інститутів, постійна підтримка відродженої Української Православної Церкви, врешті створення дуже поважної й поважаної серед канадців масової організації — Союзу Українців Самостійників. Тому “Український Голос” заслужив без сумніву на більше уваги і вдячності, ніж йому присвячено на XVII Соборі УГПЦ чи на З'їзді С.У.С., що відбулися в липні ц. р. у Вінніпегу.

З нагоди 75-річчя щиро бажаємо “Українському Голосові” витримати на службі для української громади бодай до золотого ювілею. Також бажаємо йому мати редакторів, які форматом й ідейною насагою дорівнювали б своїм попередникам, таким як Мирослав Стечишин і Іван Сирник.

М. Даль.

САТИРА І ГУМОР

Євген ГАРАН

МАГНЕТНА СТІНА

(євгеніка)

В бабине літо, року 1999-го на кордоні України з Росією сталася подія дивна і спершу навіть загадкова.

Поїзд віз високих московських достойників на літні курорти. Водій саме скрутив козину ніжку з махорки і вже мав намір добре затягнутися, коли це зненацька задримали вагони, брязнули буфери, і все спинилося на місці. Ані спереду, ані ззаду не видно було ніякої перешкоди, але поїзд став, — і ні туди, ні сюди! Зав'яз у Магнетній стіні.

Це тоді вперше світ почув про цей феноменальний український винахід.

Хто каже, що між Україною і Росією нема природних географічних перепон? Тепер уже є. Така ж висока і непроходима перепона, як гори Альпи. Тільки що прозора, наче скляна, немов зроблена з замороженого повітря.

Достойники, достойничихи і достойниченята повилазили з поїзда і наблизилися до стіни. Мабуть москвичі теж, не заспокоються, доки не помацають...

Правду кажуть ті розслідувачі, які твердять, що Магнетна стіна постала в знак протесту проти чергової хвилі русифікації. Правда, постановля Магнетної стіни не принесло негайних змін життя.

В Києві й далі сидів московський намісник товариш Гудзик. Він підтримував зв'язок з Москвою по радіо. Партія й далі благословляла соц. реалізм. Країна готувалася до здачі врожаю в Росію.

Але в одній речі тов. Гудзик дав хука. Він не знайшов, кого обвинувачувати за Магнетну стіну. Не виявив советської бдітєльности. Хай би схопив когось на базарі і оголосив винним. Так, ні!

Через цю слабкість він втратив довір'я в Москві. Гадючі язички зразу ж почали набріхувати, наче він хоче стати українським гетьманом. Магнетна стіна, казали, це діло його рук. Цека відрізняло брехню від правди, але подумало, що він уже віджив свою корисність. Постарів. Уже в нього ум за розум почав заходити.

Гудзикові наказали приїхати в Москву із звітом. Він відповів, що не може через Магнетну стіну.

Тоді Централія взяла крутіший курс. Літаками вислала парашутистів в Україну. Наказ: заарештувати Гудзика.

Парашутисти зав'язли в Магнетній стіні. Як і достойники. Бо літак не набрав потрібної висоти.

Товариш Гудзик скористувався цим зволіканням і посилив свій вплив серед вояків Київської військової залози.

Коли нарешті нова в'язка змотивованих парашутистів спустилася над Києвом, їх було переловлено і розмотивовано. Гудзик послав їх на роботу. Саме відкрилася Перша Виробня небесних куренів.

Небесні курені — це новий спосіб використання тієї ж енергії що і в Магнетній стіні, тільки для іншої цілі. Це мешкання, що здіймаються високо під хмари і там лишаються у впливі магнетного поля. Ніхто не може проникнути всередину куреня, хіба що в летючій бульбі.

Ще за часів Гудзика відбулося Велике Переселення. Цей термін вживається для переселення українців з-під стріхи в небесні курені.

Ясно, що не всякий готовий жити під хмарами. Дехто не захоче, а дехто і не зможе. Є люди хворі на акрофобію. Такі навіть на стільця не злізуть без сердечного завмирання. Та на світі ще не було такого українця, який устояв би перед спокусою городництва. В небесних же куренях речі росли буйно, як у тропіках. Томати набирали розміру кавунів. І навіть банани дозрівали на українських широтах, смачні, як свіже масло. У лютому городина росла. Це той місяць, коли в Україні не вистачає вітамінів і діти ходять бліді, як хворі. Отож не дивно, що за Переселення люди посунули до куренів, мов бджолі до нового вулика.

Скоро населення навчилося жити під хмарами. Ніхто більше не боявся русифікації і голосно жартували з лаптів.

Одного дня Магнетна стіна зникла. Згасла, наче хтось вилучив електрику. І то на краще. На світі багато всяких стін: і Залізна заслона, і Бамбукова. Та чорт їм радий.

НАСЛІДКИ ОДНІЄІ З "РЕФОРМ" ГОРБАЧОВА

Новий лідер СРСР Михайло Горбачов увів декілька половинчатих реформ, які мали б поліпшити неефективну радянську економіку. Найпопулярніша з цих "реформ" — це легалізація приватних (а радше кооперативних) місць ремонту й обслуговування різних домашніх приладів і апаратів. Раніше треба було чекати на ремонт, наприклад, телевізійного апарату цілий місяць і після ремонту в державній майстерні апарат часто повертали в гіршому стані, бо робітники витягали з нього добрі частини й заміняли їх дефективними. Сьогодні такий апарат можна зремонтувати за відповідну плату приватно на протязі трьох днів, або й того самого дня. Советська преса розтрубила цю давно відому істину, як величезний "осяг" соціалістичної системи на 65-му році перемоги "великої жовтневої революції".

Гірше стоїть справа з кампанією Горбачова проти пияцтва, яке віддавна дегенерує "нове радянське суспільство". Як повідомило агенство Ройтера, винахідливі "радянські люди", які не можуть тепер купити пляшку горілки, п'ють одеколон, що підтвердила й московська газета "Труд".

Ол. ЗОЗУЛЯ

ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ

Оповідь

Коли появилася в газетах постанова про те, що кожний колгоспник має право мати власного коня, сі селяни Мокрої Балки зрозуміли, що коні набули рівних прав з трактором. Цю постанову декілька разів читали, на всі лади коментували. Дехто навіть передбачав, як от дід Юхим, що колгосп захворів на склерозу серця і, вневдовзі, треба чекати панахиди...

Іншої думки були два Івани-інваліди, що втралили на війні найдорожче. Один Іван — руку, другий — ногу. Тому і величали їх по вуличному: одного — Безруким, другого — Іваном Безногим. Зрозуміли вони цю постанову по-своєму. Мовляв, кінська амнесія має на меті допомогти колгоспам видряпатись з перманентної біді.

Довго думали сусіди-Івани й вирішили придбати по конячині, щоб підробітками збільшити свій пенсійний бюджет. Бо ж 30 карбованців пенсії на місяць... точніше — один карбованець на день, не може вгамувати вередливий шлунок.

Але не так легко розв'язати кінську проблему в епоху розвинутого соціалізму. Виникло питання: де можна купити доколгоспну чотириногу тварину? Адже останній кінський хвіст зник із села десятки років тому. Є, правда, в центральній садибі двоє коненят-пенсіонерів, що возять до свинарника воду, але хто їх бачить! Животіють наче в підпіллі.

Хтось порадив, що коня можна купити в Молдавії. Там румунські цигани, засобами контрабанди, гемдлюють кінськими. Позичили в родичів та знайомих грошей, кинули в торбу, що Бог послав, та й вирушили в путь-дорогу.

Заїхали до Могилів-Подільська, щоб познайомитись з місцевими обставинами. Тут бувальці дали точну адресу, у якому молдавському селі цигани гемдлюють кінськими. Старий молдавський циган, за п'ять карбованців погодився "обтяпати" купівлю коней, зберігаючи ярмарковий ритуал.

На другий день, циган вивів обох Іванів за село, де потойбіч Дністра стояв румунський циган з кінськими. З початку він прогнав рису своїх коней понад річку, потім рукою "написав" в повітрі ціну. Поскільки ціна була поміркована, покупці погодились. Старий циган, за дорученням власника коней, одержав належні гроші, потис Іванам руки, стверджуючи тим, що продаж і купівля відбулась.

Цього ж дня, десь опівночі, старий циган привів куплених коней і урочисто передав їх (разом з кінськими пашпортами) новим власникам. Але як коней переправляли через річку, Івани так і не довідались.

На світанку Івани поділились придбаними кінськими: Іван Безрукий облюбував сивого коня, а Іван Безногий став власником гнідої кобили, з-зіркою

на лобі. Хоч коні були "коротковаті" але в тілі й на вигляд бадьористі.

Попрощались з маклером, сіли на чотириногих тварин і, наче кіннотники, повертаючись з переможного бою, раділи успіхами. Іван Безрукий навіть почав наслівувати "Ой коню мій, коню, заграй підімною..."

Щоб неперемучити скотину, їхали похідним кроком й тому, коли сонце попросилось на нічний відпочинок, вирішили заночувати в придорожньому лісі, що пишався зеленим килимом. Коні з насолодою скубли молоду траву, а Івани заходились докінчити хлібину. Хліб чомусь не смакував, і Іван Безногий взяв свою пайку, підійшов до гнідої, обняв за шию й мовив: "Іж голубко, їж — це хліб! Ти ж найдорожча для людини, чесно працюєш, нікого не кривдиш, доносів не пишеш... Ти не знаєш, що твоїх предків, під час колективізації голод загнав у могилу. А хто вижив — потрапив до м'ясорубки на ковбасу, про яку співався: "Товаріш Ворошилов, війна уж на носу, а армія Будьонного пошла на колбасу."

— Іване, перестань! — сердито крикнув Безрукий. — Зрозумій, що і в коня є душа.

Коні спокійно паслись, фиркали та зрідка помахували хвостами. А Івани згадували фронтові пригоди: де кого з товаришів поховали в чужій землі, хто пропав безвісті, та кому пощастило повернутися додому півлюдиною з бляшками на грудях. Обірвали свої спогади лише тоді, коли сонце продіравило верхів'ття дерев.

До села доїхали в обідню пору. А тому, що була неділя, появу вершників зустрічали старі і малі. Старі діди, що не забули долю-волю коня, зійшлися до Іванових дворів, щоб привітати героїв дня.

Дід Юхим безцеремонно підійшов до сивого, потягнув за хвоста й прорік: "Міцно стоїть на ногах — діло буде!" Коли ж заглянув у зуби, ще й додав: "до пенсії коню далеко, бо має чотири роки. Але в кобили таки знайшов дефект — зуб надщерблений."

Найбільше раділа дівчора, бо живого коня побачили вперше. І, як водиться, зразу ж заголосили:

— Дядю покатайте!

— Покатаємо, але не сьогодні.

Дід Юхим, натішившись чужими кінсьми, підійшов до Івана Безногого й мовив:

— Ходімо Івани до мене, маю для вас подарунків — плуга.

Піввіку пролежав дідів плуг, наче дезертир, в погребі, і таки дочекався свого. До плуга, дід додав ще й шлеї. І так, несподівано виїзд на оранку був готовий.

З цього дня почалися різноманітні клопоти: старенькі бабусі просять виорати городець, привезти соломи для топлива, бо колгоспові ніколи. А тут і лісник приїхав з пропозицією:

— Є для вас робота — хмиз із просіку вивозити на лісню дорогу. Годиться?

— Погодитись можна, але ж воза нема!
— У лісництві є стара тарадайка. Полагодьте і матимете власний виїзд.

— А яка плата?

— 50 копійок за фіру. Ну, і сіножать для коней.

Ще не встигли воза полагодити, як появився миршавенький чоловічок з грубелезним портфелем.

— Хочу ваших коней на облік взяти, щоб оподаткувати!

— Коні ще й шлеї не пробували, а ви вже з довбнею. Геть з двору!

Ледве позбулись інспектора, як до двору зайшов кооперативний заготовач. Поглянув на коней, та й каже:

— Для збільшення сировини легкої промисловости, обріжте хвости і гриву — плачу готівкою.

— Чоловічку, — відповів Безногий Іван, — он Бог, а он по поріг. Бачиш отого кия?

Через тиждень, викликали обох Іванід до сільради. Голова поздоровив господарів коней, і виголосив коротеньку промову:

— Ви люди свідомі, знаєте, що хліб усьому голова. А щоб хліб родив, треба землю удобряти. Ви маєте коней, то гній мусите здавати колгоспові — центнер на місяць.

— Ви що п'янї? Кінь на день дає десять кізків, а ви міряєте центнерами. Діла не буде, бо коні приватні, і кізки теж.

— Ну, — розвів руками голова, — така директива з центру. А ви можете скаржитись.

Не вірилось Іванам, що існує такий закон. Був єдиний вихід, написати скаргу до голови Райвиконкому. Скаргу вручили, ще й на словах додали. Мовляв, ми війни-інваліди, за хоробрість і відвагу нагороджені медалями. Нас треба вітати, а не кізковими податками страхати.

Щоб позбутися розгніваних скаржників, голова лагідно сказав:

— Не хвилюйтесь, вашу справу розглянемо по суті.

Своєрідна скарга запоморочила господарю району голову. Щоб не вскочити в халепу, надіслав скаргу до республіканського міністерства землеробства. Останні переадресували скаргу до Союзного міністерства в Москву, що видало директиву про гній. Юридичний відділ міністерства, розглянув скаргу й надіслав до Райвиконкому (копію скаржникам), таку відповідь:

"Поскільки інваліди мають урядові нагороди, не є колгоспниками, а коні не на колгоспних кормах — гній скаржників не підлягає оподаткованню та конфіскації. Згаданий гній є приватна власність скаржників-інвалідів."

Прочитали Івани "юридичне посланіє" й похитали головами:

— Як ти думаєш, — озвався Іван Безрукий, — чи ватро було витратити стільки часу і паперу на відерце кінських кізків?

— Авжеж варто! — відповів Іван Безногий. — Адже секретар парткому твердить, що гній в наш час — це золото.

УПОКОЇВСЯ СУДДЯ ІВАН СОЛОМОН

Після тяжкої недуги упокоївся 25 червня 1985 р. видатний український громадський і церковний діяч у Канаді суддя Іван Соломон. Народжений в 1910 році в Зорі, Манітоба, Іван Соломон закінчив юридичні студії в Манітобському університеті й був адвокатом у Селкірку, опісля в Вінніпегу.

В 1941 році його вибрано послом до Манітобської легіслятури, в якій він займав різні пости. В 1957 році Іван Соломон був призначений суддею й працював аж до відходу на пенсію в 1983 році.

Бл. п. Суддя Іван Соломон був провідним членом Союзу Українців Самостійників, членом дирекції Видавничої спілки "Тризуб" і Колегії Св. Андрія та довголітнім членом Консистоїї Української Православної Церкви в Канаді. З його смертю українці Канади втратили видатного й впливового провідника.

БЛ. П. АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ ЧЕСНІШИЙ

14-го лютого 1985 р., на 89-му році свого трудолюбивого життя, відійшов у вічність бл. п. Андрій Петрович Чесніший, за ціле своє життя нікого не образивши, ні на кого не нагнівавшись, проживши чесно про що й говорить лрізвище, дане його предкам.

Народився покійний 13-го грудня 1896 р. на хуторі Биковня, Броварського району, на Київщині, в заможній купецькій родині за що й довелось йому копати (з такими ж, як він) канал Волга-Москва, будучи приреченим на довголітню каторжну працю.

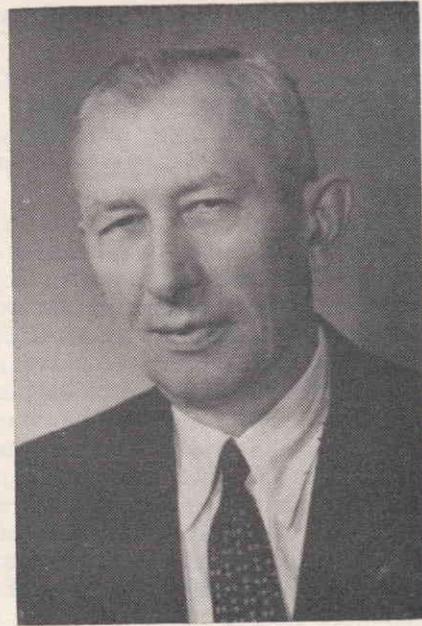
Чудом був звільнений перед війною і, хоч і надалі переслідуваний, все ж таки був або разом з родиною, або недалеко від неї аж до приходу німецьких "визволителів".

Не маючи вже більше охоти "розбудовувати соціалістичну батьківщину" каторжною працею, при першій нагоді, забравши свою родину вирушає на захід аж до Баварського міста Бамберг де, тимчасово, поселюється та з маленькою групою земляків добиваються дозволу на приміщення для української православної церкви в одній з німецьких каплиць.

Пізніше їде в Канаду до дочки Олени, котра прибула сюди раніше, й оселюється в м. Лашін, Квебек де зразу ж вступає в члени Укр. Православної Громади Св. Юрія Переможця, якраз в час будови церкви, й стає щедрим жертводавцем, про що свідчать написи його імені на іконостасі та інших церковних прикрасах...

Панахиду відправляв настоятель Церкви Св. Юрія о. Захарій Ревко, а заупокійну службу 16-го лютого о. митрат Є. Чижів та о. З. Ревко, співав хор під кер. п-ні Валі Кисленко.

Тіло покійного було відправлено на вічний спочинок і поховано на цвинтарі Укр. Православної Громади Св. Юрія в м. Лашін. З цвинтару всі по-

Андрій П. Чесніший

вернулися до громадської залі на поминальний обід, приготовлений панями О. Яковенко, А. Савюк та В. Морган.

Коротко про покійного згадували о. митрат Є. Чижів та О. Ромас, котрий склав співчуття родині від Головної Управи СУЖЕРО.

Залишив покійний горем прибуту дружину Ірину (Кривошлик), дочку Олену та зятя Антонія Білоцерківських, дочку Надію (Зубчинську), внуків та внучок: Олю, Ірину та Наталку (Кели) з донечкою Катрусєю, Андрія Зубчинського з дружиною Іриною, Богдана Зубчинського з дружиною Валерією (Грант), синочком Петром та донечкою Тавією.

На поминальному обіді було переведено збірку на українську пресу й призначено на "Українські Вісті" та на "Нові Дні".

Вічна йому пам'ять і нехай канадська земля буде йому легкою!

О. Ромас

ПРАВИЛА ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ

1. Якщо ти відкрив — закрій.
2. Якщо ти влучив — вилучи.
3. Якщо ти відімкнув — замкни.
4. Якщо ти поламав — признайся.
5. Якщо не можеш справити — поклич того, хто вміє.
6. Якщо позичив — поверни.
7. Якщо чимсь дорожиш — шануй.
8. Якщо набруднив — прибери.
9. Якщо незацікавлений — не питай.
10. Якщо не поламане — не поправляй.
11. Якщо не вмієш уживати — не займай.
12. Якщо твоя порада піднесе на дусі — скажи.

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

НА ОБОРОНУ ЧЕСТИ УКРАЇНСЬКОГО ІМЕНИ...

На днях я отримав "Нові Дні" за лютий місяць, тому зібачте за припізнену реакцію.

Цим листом хочу Вам подякувати за передрук брудного наклепу з "культурного" більшовицького журналу "Прапор" та вміщені відповіді наших визначних діячів культури.

Хоч та агітка нас, вихованців "найдемократичнішої й найсправедливішої" системи, не дивує, але багатом з нас, обжирілим і збайдужілим у вільному світі, все те призабулося, тож варто пригадати. Правда, більшість з отих наших "політичних втікачів" нічого не хоче читати, не то щоб витратити гроші на передплату, то нехай їм хтось ще незачерствілий прочитає. Можна сподіватись у відповідь: "Те до нас не відноситься", але ж може таки у котрогось пробудиться совість і він кине хоч п'ятака на оборону чести українського імени.

Від себе, як пенсіонер, жертвую на пресовий фонд "Нових Днів" 10 дол. та 20 дол. на фонд Комісії Громадських Прав і пропоную, щоб усі, хто має доступ до советських пропагандивних матеріалів, збирали всі наклепницькі статті та надсилали їх до редакцій українських вільних часописів, або безпосередньо до Комісії Громадських Прав (разом з пожертвами) для видання їх у перекладі на чужі мови для інформації світу. Хай те стане наукою для тих західних блюстителів правосуддя, що послуговуються советськими "документами" в обвинуваченнях українських втікачів.

Якщо ми цього не зробимо, то нас таки й слід винищити! Бо що вартий людя, який тільки жре, віддаючи на розправу кращих з поміж себе, замість вчинити розправу над своїми катами? Нашим невідкличним обов'язком є потягнути кровопийців на Міжнародний суд!

Всяк має право на свій погляд, навіть вередливий пан Халява, який все ж таки не забуває свого обов'язку підтримувати "Нові Дні", за що я його хвалю. Вірю, що й пані Єрмоленко не покладає всіх надій на хрести, а й сама чинить щось добре. Тризуб святий і без хреста, а хто його не шанує, тому й три хрести не допоможе. Важливі не смволи, а зміст душі. Нацистські бомбардувальники теж мали хрести. Вбивати й насилувати можна з хрестом і без нього.

Ф. Миколаєнко, Австралія

ЩЕ РАЗ ПРО МАЛОВАЖНЕ

Шановний пане М. Дальний!

Висилаю передплату на "Нові дні" за цей рік, а також 32 дол. на матеріальні потреби Вашого цінного журналу...

Тут хотів би додати декілька зауважень, які, на

мою думку, є важливими з граматичного і політично-соціального погляду.

1. Чому "Нові дні" не відмінюють слова Торонто? Чи не тому, що москалі не відмінюють "пальто"? Ми ж відмінюємо такі слова як "вікно", "джерело", "дно"...

2. Англійці, американці, західні німці та інші народи не перекладають офіційної назви москальської тюрми народів — ССРС. Східні німці (безперечно з наказу Москви) "советский" теж перекладають на "радянський", звичайно по-німецькому. Німецький тижневик "Дер Шпігель" не перекладає такі ж пропагандивно-брехливі назви як "колхоз" чи "совхоз".

Ви, пане Дальний, знаєте так же добре як і я, що ніяких "советів", тобто справжніх "рад" у ССРС ніколи не було. "Советський" належить до таких слів як гітлерівське "Гестапо" чи московське "Че-Ка", або сьогоднішнє "КГБ". Перекладання "советський", "КГБ" та інших подібних потворностей на українську мову забирає від них не тільки їх потворність, але також той факт, що вони — нам чужі й ворожі.

Наші поневолені й тероризовані земляки на Україні не мають вибору, чого не можна сказати про нас. Я відчуваю, що переклад таких виразів на українську мову показує нашу політичну неписьменність і моральну безвідповідальність.

3. Англо-американське і звичайно канадське слово "джуд", німецьке "юде" — це те ж саме, що вживаний Вашим журналом "єврей". Ні в Шевченка, ні у Франка Ви "євреїв" не знайдете. Це теж нав'язано нам Москвою. Французи вживають "жид". "Жид" вживають також теперішні псевдокомуністичні поляки.

Знову ж — те саме питання: чому "Нові дні" тут, на Заході, не вживають історично-традиційного слова, а замість того — московський плагіат?

Т. Г. Литвяк, Едмонтон

Шановний Пане Литвяк!

Про терміни, які ви згадуєте, "Нові Дні" писали не раз і, принаймні за мого редагування, не робили з них ані потвор, ані "святих коров"... Від того, чи "Нові Дні" відмінюватимуть назву Торонто, чи ні, вживатимуть "радянський" чи "советський", "жид" чи "єврей" анічогісінько не зміниться ні в світі, ані серед нас. Тому я відмовляюся від "принциповості" і безкомпромісовості в цих маловажних, на мою думку, справах і залишаю написання цих термінів так, як собі цього бажують самі автори.

Назва Торонто настільки засвоєна в українській мові, що я припускаю й "до Торонто" чи "в Торонто", але таких покручів, як "в Онтарієві" (від Онтарію) чи "в Чикагові" або "в Чиказі" (від Чикаго) я таки не пропущу, бо в основному чужомовні слова, які кінчаються на букву "о", в українській мові не відмінюються.

Я знаю, що в Союзі Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) немає ані союзу, ані справжніх рад (чи советів), ані навіть соціалізму, але доводиться той "Союз" називати так, як він себе називає, бо ж якось називати треба. В "Нових Днях" Ви зустрінете і "радянський" і "советський", але ж не заставляйте нас допомагати русифікувати українську мову вживанням російських слів для сільради (сельсовет), міськради (горсовет), колгоспу, радгоспу та сотень (якщо не тисяч) інших похідних слів, які з історичної konieczности ми змушені вживати набагато частіше, ніж англійці, американці чи французи. До речі, слова "радянський" ("радзєцкі") полякам чи іншим слов'янським народам ніхто зовні не накидав.

Щодо слова "жид" чи "єврей" — пишуть, як Вам подобається, але варто б при цьому не забувати як Ви почувалися б, якщо б чужинці вперто називали Вас своєю (і нашою!) історично-традиційною назвою — русин. Тож поки наведені Вами терміни твердо не усталені в нашому мововжитку, не варто нам відкривати зайвого фронту ще й на цих відтинках.

Мар'ян Дальний

ВАСИЛЬ ЗАХАРОВИЧ БОРОДАЙ

Поважаний пане редакторе М. Дальний!

У Вашому надзвичайно цікавому журналі "Нові дні" за місяць квітень 1985 р. на першій сторінці обкладинки репродуковано пам'ятник легендарним засновникам Києва, збудований з нагоди 1500-ліття української столиці.

Оцим дозвольтє мені дати Вам до відома і Вашим читачам, що автор цієї праці — Василь Захарович Бородай, народжений 5-го серпня 1917 р. в Дніпропетровському, скульптор і народний художник України.

Від 1947-53 рр. учився в Київському художньому інституті у Михайла Лисенка. В. Бородай належить до плеяди майстрів у столиці республіки, в творчості яких виразно помітні славні традиції мистецтва стародавніх київських майстрів. Особливо В. Бородай творить мотиви, присвячені рідному місту, та його історії. Він скульптор-монументаліст, якому належать праці, як "Іван Богун" — гіпс-тований, 1954 р., "Портрет Л. Ревуцького" — вирізьблений у дереві, 1963 р., "Тарас Шевченко" — пам'ятник в Арров Парку в Америці та багато інших. В його скульптурних портретах тяжіє тонка аналіза людських характерів. Цікаві твори виконав у 1961-65 рр. після подорожі до Єгипту. У багатьох його скульптурах видно емоційність виразности художнього образу та вмільсть розв'язати найглибші за задумом теми. У пам'ятнику "Кий, Щек, Хорив та сестра їх Либідь" (глина, 1980) Василь Бородай передав характер і риси персонажів типічні для героїв нашого минулого. Від 1971 р. В. Бородай професор Київського художнього інституту.

Павло Лопата

Прочитала надзвичайно цікаву статтю пані Олександрі Копач про Никифора ("Нові Дні", травень 1985).

Кілька років тому, перебуваючи в Польщі, я відвідала Криницю, де жив і працював Никифор Криницький. Про нього ще оповідають місцеві люди, що з ним розмовляли, коли він сидів і малював при дорозі — на вулиці в Криниці. З оповідань цих людей я довідалась, що Никифор жив "в холоді і люді", дуже, дуже бідно. Коли Криницю відвідали французькі малярі, вони побачили на головній вулиці скорчену постать Никифора. Він, нікого не помічаючи, малював. Вони зупинились і старались якось розговоритися з ним. Розмова скінчилась, як і почалась, через незрозуміння мови. Але, одно слово він розумів "Полоне, поляк? Він заперечував маханням руки і казав: Лемко. Щонеділі ходив він до костьола (бож українські церкви були віддані вже полякам), все стояв на тому самому місці. Як відомо, є багато малюнків з будівель Криниці, а також святих. Малюнки Никифора підтверджують досконалу вмільсть і пропорцію ліній.

Цікаво, що ніде немає його малюнків, де були б зображені жінки. Він говорив, що трактує жінок так, як каже прислів'я: "Молиться під Хрестом, а чорта має під шкірою".

Після відвідин Криниці чужинцями, появилось більше прихильних статей про талановитого, самотнього маляра. А Никифор все сидів просто таки на вулиці і малював. Інколи продавав свої картини, а частіше увечорі забирав їх з собою. В Криниці завжди перебувають чужинці — часто на лікуванні. Кажуть, що під натиском їхньої опінії, урядові чинники Криниці там же на головній вулиці збудували "будку-сховище" для переховування картин Никифора вночі. Коли він лишав місце праці, то вже мав де скласти картини. Деякі картини Никифора висять по урядових установах у Криниці.

Мистецькі критики зазначають (навіть у Польщі), що творчість Никифора належить до лемківської культури. Я читала такі статті в Польщі.

Цікаво, що, коли помер Никифор, повідомлені були лише ксьондзи. Але якось довідались і українські священники і приїхали на похорон до Криниці. Гарний мармуровий пам'ятник поставлено на могилі Никифора за державні кошти. Цей цвинтар у Криниці є сам по собі "музей" і варто оглянути його.

Тетяна Романишин

ХВАЛЬНІ "НОВІ ДНІ" В ТОРОНТО...

...Залучую чек на 30 дол. З них 6 дол. — доплата до летунської пошти на наступні шість місяців (червень-грудень 1985 —) а решта прес. фонд і переплата до липня 1986. Якщо мої обчислення не вірні, то поправте... лише прошу висилати "Н. Д." летунською поштою. Бо в нас кінець травня (осінь),

"НОВІ ДНІ", вересень 1985

а в вас весна... а журнал дістала за січень (це тоді в вас була зима)...

Ради Бога, хай журнал нарешті літає, бо мене місяці і пори року зовсім запаморочать... вже не знаю, де і що шукати: чи старих новин в нових журналах, чи нових старин в старих журналах... аж сама старію від напруги. Крім того мельборнська погода надокучає своєю химерністю і зрадливостю гірше, ніж люди...

До побачення мельборнців із торонтянами — на ширшу скалю! Це може статися в жовтні цього року.. тоді в Вас буде осінь, а в нас весна... ох, лишенько!

З привітом і найкращими побажаннями!
Галина Корінь, Мельборн-Бандура

ВІДЗНАЧАЮЧИ "ЛІТТЯ"

...У минулому році я передплатив журнал "Нові Дні" на своє 75-ліття. Таким чином я відмітив прожиті добрі і злі роки свого життя. Ваш журнал є любий і бажаний для втіхи старих літ. Сьогодні пересилаю вам нову передплату як подарунок на 70-ліття...

Я написав собі на своє 75-ліття маленький віршик під заголовком "Неприкосновенність":

Багато літ, багато зим...
Давно пройшло те все рікою,
Немов вода знесла до моря...

І знов Різдво і Новий Рік
Постукають до вас в вікно зізвздою,
Народжене дитятко принесе вам
Багацько радощів й здоров'я
На весь ваш вік!

Але не вернуться загублені літа
І молодість поморщиться у мріях,
І згине все, як не було.

Без невидимого узріння
В повітря піде без кінця
На віки вічні все сумління!

Олександр Швець

Alexander Schwez, 458 Second Street, N. W., Grand Rapids, Mich. 49504, USA

КОРОТКО ПРО "НОВІ ДНІ"

Посилаю в прилозі передплату і 20 дол. на пресовий фонд.

Прохаю давати більше місця професорові Одарченкові, який, як той середньовічний лицар на білому коні, відважно обороняє цюотливість української мови від зазіхань емігрантщини.

Остап Журавський, Вінніпег

**
**

Посилаю чек на \$25.00, з чого на передплату \$18.00, а решта на пресовий фонд за добрий, вибагливо редагований і гарномовний журнал "Нові Дні"... Всім, що допомагають продовжувати існування журналу — бажаю много сил і витривалости у нелегкій і жертвній праці.

Лев Ломиш, Дункірк, Н.Й.

75-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО БРАТСЬКОГО СОЮЗУ

Український Братський Союз (що звався спочатку Руський Народний Союз, а в роках 1918-1978 — Український Робітничий Союз) відзначив цього року свій 75-річний ювілей. Головне святкування відбулось 25 травня у Філадельфії. Український Братський Союз був від початку головною надконфесійною й демократичною організацією українців у США.

Сьогодні УБСоюзу має 21 тисячу членів і 12 мільйонів доларів майна. Він видає щотижневу газету "Народна Воля" й все ще має значну роль у житті американських українців.

ЧЕСЬКИЙ ІМІГРАНТ ОТРИМАВ НАГОРОДУ ГЕНЕРАЛЬНОГО ГУБЕРНАТОРА КАНАДИ

(Канадська сцена) — Йосиф Сквирацький, який приїхав до Канади після советської інтервенції в Чехословаччині 1968-го року, виграв нагороду Генерального Губернатора Канади за англomовну повість 1984-го року.

Торонтонський письменник-новеліст, який вважає себе канадським письменником і пише чеською мовою, виграв нагороду за працю "Інженер людських душ", що є його першою книжкою з канадським тлом. Вона була опублікована кілька років тому чеською мовою і тільки минулого року її перекладено на англійську мову.

Сквирацький і переможці в інших категоріях нагород одержали чеки на 5,000 доларів від Генерального Губернатора Канади, Мадам Джин Совеї, на церемонії в Торонті, в червні 1985-го року.

це Святе Письмо Українців Рідної Української Національної Віри (РУНВіри). Книга має великий формат. 1427 стор., тверда оправа. За інформаціями у справі отримання Книги, треба писати на Адресу:

SAMOBUTNIA UKRAINA, 14 PHILIP DR.
HUNTINGTON, CT. 06484 USA

POSTAGE PAID AT TORONTO

Second Class Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:
NOWI DNI

P.O. Box 130, Etobicoke, Ont.
Canada M9C 4V2

КАНАДА

П. Степура, Торонто	\$100.00
О. Макаренко, Лондон, Онт.	50.00
В. Сойко, Монреаль	50.00
М. Іщенко, Садбері	38.00
Т. Г. Литвяк, Едмонтон	32.00
д-р М. Малецький, Торонто	22.00
Е. Журавський, Вінніпег	20.00
Л. Кіріченко, Гамільтон	17.00
С. Папуга, Едмонтон	14.00
М. Несторенко, Ніагара Фалс	14.00
А. Сурмач, Оттава	10.00
О. Шнуркова, Пинитанг	7.00
Л. Жук, Монреаль	7.00
І. Байрачний, Міссіссага	7.00
Г. Литвин, Торонто	7.00
Я. Слободян, Торонто	7.00
Т. Коба, Лондон	7.00
І. Олексюк, Торонто	5.00
І. Лещинин, Торонто	5.00
М. Качура, Бімсвіл	4.00
Л. Гузик, Ванкувер	4.00
П. Копил, Торонто	2.00
о. пр. П. Бублик, Торонто	2.00
П. Сіренко, Ошава	2.00
Д. Никитюк, Порт Алберні	2.00
Н. Солоний, Едмонтон	2.00
В. Радченко, Монреаль	2.00

США

І. Крилова, Фенікс	25.00
І. Халява, Леонард (1 передпл.)	20.00
В. Ківа, Фт. Лодердейл	14.00
Р. Діденко, Ріджвуд	\$10.00
В. Тетянечко, Бріджпорт	10.00
І. Борженко, Гемет	7.00
Л. Гусак, Корал Спрінгс	7.00
Л. Ломша, Данкірк	7.00
Ф. Корсун, Філядельфія	2.00
К. Архімович, Розиндейл	2.00
Г. Гриценко, В. Роксбері	2.00

АВСТРАЛІЯ

Т. і І. Бабій, Ді Уай (пам'яті сина Томаса в другу річницю його смерті)	\$50.00
---	---------

Ю. Вишневий, Саншайн	30.00
Ф. Миколаєнко, Шентон Парк	12.00
І. Коблош, МекКв. Філдс	9.00
І. Липка, Гирги Гілл,	8.00
Л. Ломша, Дункірк	7.00
В. Харуцький, Глінрой	7.00

ІНШІ ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

о. М. Пишненко, Англія	\$12.00
Д. Воловий, Ринікс, Бельгія	4.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Ф. Миколаєнко, Австралія	1
Є. Шевченко, Ескондідо, США	1
І. Халява, Леонард	1
А. Швець, Гранд Рапідс	1

Щире спасибі всім за допомогу і пожертви.

Редакція й адміністрація

У ВИДАВНИЦТВІ "НОВІ ДНІ" МОЖНА КУПИТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Іван Бережний, УКРАЇНСЬКА МОВА (початкова граматика ч. 1)	\$3.50
Дмитро Кислиця, ГРАМАТИКА, ч. 1	4.00
Т. Шевченко, ВИБРАНІ ВІРШІ	2.00
Софія Гаєвська, TREASURES OF THE CENTURIES (англійською мовою)	5.00
І. Багрянний, СКЕЛЬКА	8.00
Dmytro Chub, THIS IS AUSTRALIA (англ. мовою)	3.50
Dmytro Chub, WEST OF MOSKOW (англ. мовою)	6.50
Дм. Чуб, В ЛІСАХ ПІД ВЯЗЬМОЮ	6.50